

Kjøbenhavn
Universitets-Journal

udgiven

ved

Professor Jacob Baden.

Siette Aargang

1798.

A. Flint. sc.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Directeur Johan Frederik Schultz, Hans Kongelige Majestæts
og Universitets-Bogtrykker.

Handwritten text, possibly a name or title, located at the top center of the page.

Large, faint, mirrored text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint text, possibly a date or a small title, located below the main bleed-through.

Small, faint text, possibly a word or a short phrase.

Faint text, possibly a name or a title, located below the small text.

Faint text, possibly a name or a title, located below the main bleed-through.

Faint text, possibly a date or a small title, located below the main bleed-through.

BIBLIOTHECA
REGIA
HAFNIENSIS

K i o b e n h a v n s U n i v e r s i t e t s j o u r n a l .

Siette Aargangs første Hefte.

I.

Fortegnelse paa de Candidater som i
Aaret 1797 ere indskrevne som academi-
sikke Borgere ved Kiøbenhavns Uni-
versitet.

A. Som have underkastet sig den offentlige
Examen.

J April Maaned.

Den 24de.

Gottfred Vermund Heinrich, Privatist fra Kiø-
benhavn Laudab.

Christian Ancken Vil. Guldbland, ligesaa Lau-
dabilis.

Nicolai Thomsen, ligesaa Haud illaud.

Joh. Christian Liebenberg, ligesaa Laudab.

Joh. Georg Wolf, ligesaa Laudab.

Eilert Lund, ligesaa Haud illaud.

Peter Nic. Seve, fra Christiania Skole Lau-
dabilis.

oppeb. i Skolen 127 Rdlr. foruden Com-
munitetets Stipendium.

Christopher Storm, ligesaa Laudab.

oppeb. i Skolen 135 Rdlr. foruden Com-
munitetets Stipendium.

Nic. Christian Kierboe, ligesaa Laudab.

oppeb. i Skolen 90 Rdlr.

Jens Randers, ligesaa Laudab.

oppeb. i Skolen 59 Rdlr. foruden Com-
munitetets Stip.

Simon Christian Møstved, fra Zerlufsholms
Skole Laudab.

Christian Thygesen, fra Viborg Skole Laudab.
oppebaaret i Skolen 80 Rdlr.

Den 25de.

Joh. Lud. Christian Lyders, fra Roeskilde Skole,
Haud illaud.

oppeb. i Skolen 204 Rd. 6 f.

opl. for Academiet 94 Rd. 2 Mk. 10 f.

Joh. Nic. Hest, ligesaa Laudab.

oppeb. i Skolen 68 Rd. 2 Mk. 7 f.

opl. for Acad. 50 Rd. 3 Mk. 5 f.

Joh. Friderich Bloch, Privatist fra Kiøbenhavn
Laudab.

Johan Seier, fra Horsens Skole Laudab.

oppeb. i Skolen 97 Rdlr.

oplagt for Academiet 12 Rd.

De Thorkelsen, ligesaa Haud illaud.

oppeb. i Skolen 87 Rd.

oplagt for Academiet 23 Rd.

Mathias Sark, ligesaa Haud illaud.

oppeb. i Skolen 43 Rd.

oplagt for Acad. 12 Rd.

Frid. Wilhelm Borthig, ligesaa Haud illaud.
 Johannes Sørensen, ligesaa Laudab.
 oplagt for Akademiet 33 Rd.
 Johan Storm, fra Colding Skole Laudab.
 opl. for Akademiet 50 Rd.
 Christian Christensen, ligesaa Haud illaudab.
 oppeb. i Skolen 80 Rd.

Frid. Joh. Duncan, ligesaa Laudab.

Den 27de.

Balthazar Nic. Bang, Privatist fra Kiøbenhavn
 Laudab.

Caspar Holten Castenschild, ligesaa Laudab.

Claus Rahbek, ligesaa Haud illaud.

Wilh. August Uldall, ligesaa Laudab.

Mathias Rahbek, ligesaa Laudab.

Abraham Hesselberg, ligesaa Laudab.

Mathias Pet. Paulin, ligesaa Laudab.

G. Joach. Lud. Brochdorff, ligesaa Laudab.

Henrich Adam Frid. Brasch, fra Randers Skole
 Laudab.

Christian Brandt, ligesaa Laudab.

opbeb. i Skolen 47 Rd.

Peter Spliid Møller, ligesaa Haud illaud.

opbeb. i Skolen 82 Rd.

opl. for Akademiet 20 Rd.

Nicolai Bay, ligesaa Laudab.

opbeb. i Skolen 12 Rd.

Enevold Wagaard, ligesaa Laudab.

opbeb. i Skolen 16 Rd.

Den 28de.

Christian Julius Linstow, Privatist fra Kiøben-
 havn Laudab.

Joh. Caspar Wylilius, Privatist fra Odense Lau-
 dabilis.

Ove Høeg Ouldborg, fra Riber Skole Haud
 illaud.

opbeb. i Skolen 34 Rd.

Jens C. Frich Høne, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen omtrent 106 Rd.

Friderich Dresler, Privatist fra Kiøbenhavn
 Laudab. med Udmærkelse.

Nicolai Teilgaard, fra Friderits Skole Haud
 illaud.

opbeb. i Skolen 10 Rd.

oplagt for Akademiet 15 Rd.

Math. Lumbholtz Ronne, ligesaa Haud illaud.

opbeb. i Skolen 43 Rd.

oplagt for Acad. 15 Rd.

Nicolai Winge, ligesaa Haud illaud.

opbeb. i Skolen 20 Rd.

opl. for Acad. 15 Rd.

Den 29de.

Frid. Lud. Hartausen, Privatist fra Kiøbenhavn
 Laudab.

Herman Treschow, ligesaa Laudab.

Benjamin Hornemann, ligesaa Laudab.

Didrich Møller, ligesaa Laudab.

Peter Grove Beyer, ligesaa Laudab.

Frid. Lud. Svindt, ligesaa Haud illaud.

Peter Suhr, ligesaa Laudab.

Joh. Christopher Møller, ligesaa Haud illaud.

Peter Soland, ligesaa Haud illaud.

3 October Maaned.

Den 19de.

Valentin Pet. Seidelin, Privatist fra Kiøben-
 havn Laudab. med Udmærkelse.

D. Nic. Dorff Seidelin, ligesaa Laudab. med
 Udmærkelse.

Pet. Bornens Junghans, fra Kiøbenhavns
 Skole Laudab. med Udmærkelse.

opbeb. i Skolen 159 Rd.

opl. for Akademiet 89 Rd.

- Joh. Andreas Myhre, ligesaa Laudab.
 oppebaaret i Skolen 160 Rd.
 oplagt for Academiet 79 Rd. 4 Mk. 5 ß.
- Ole Haslund Schmidt, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 125 Rd.
 opl. for Academiet 67 Rd. 5 Mk. 13 ß.
- Joh. Hansen Torp, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 172 Rd.
 opl. for Acad. 113 Rd. 12 ß.
- Andreas Binge, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 152 Rd.
 opl. for Academiet 57 Rd. 3 Mk. 4 ß.
- Simon Christ. Schiök, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 147 Rd.
 opl. for Academiet 39 Rd.
- Ove Guldberg Archtander, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 136 Rd.
 opl. for Academiet 57 Rd. 3 Mk. 4 ß.
- Joh. Erich Braae, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 118 Rd.
 opl. for Academiet 39 Rd. 14 ß.
- Ole Magnus Bierregaard, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 131 Rd.
 opl. for Acad. 51 Rd. 4 Mk. 4 ß.
- Peter Galthen, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 63 Rd.
 opl. for Acad. 28 Rd. 8 ß.

Den 20de.

- Frid. Carloe Sophus Borchsenius, fra Roestilde Skole Laudab.
 oppeb. i Skolen 147 Rd. 4 Mk. 12 ß.
 opl. for Acad. 89 Rd. 4 Mk. 12 ß.
- Albert. Lemvig Schumacher, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. i Skolen 181 Rd. 1 Mk. 6 ß.
 opl. for Acad. 151 Rd. 2 Mk. 12 ß.

- Severin Detslev Hansen, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. i Skolen 167 Rd. 5 Mk. 14 ß.
 opl. for Acad. 93 Rd. 2 Mk. 2 ß.
- Johan Holtermann, fra Rønne Skole Laudab.
 Christian Meincke, ligesaa Haud illaud.
 Joachim Godsche Willemoes, fra Odense Skole Haud illaud.
 opl. for Academiet 30 Rdlr. foruden det
 Daggerrse Stip.
- Jens Bagger, ligesaa Laudab. med Udmærkelse.
 opl. for Acad. 43 Rd. 1 Mk. foruden det
 Daggerrse Stip.
- Christ. Balt. Port Hølst, ligesaa Laudab.
 opl. for Acad. 45 Rdlr. 1 Mk. foruden
 Frøken Ernstes større Stip.
- Nicolai Wügerow, ligesaa Laudab.
 opl. for Acad. 53 Rdlr. 2 Mk. foruden
 Frøken Ernstes større Stip.
- Joh. Christian Felding, ligesaa Haud illaud.
 opl. for Acad. 46 Rdlr. foruden Frøken
 Ernstes mindre Stip.
- Henrich Wilhelm Dreinholt, ligesaa Haud illaud.
 opl. 47 Rdlr. foruden Frøken Ernstes
 mindre Stip.
- Affer Ipsen, ligesaa Haud illaud.
 opl. 43 Rd. foruden Frøken Ernstes min-
 dre Stip.

Den 21de.

- Christian Anker, fra Christiania Skole Laudab.
 oppeb. af Skolens Kasse 33 Rdlr., quasi
 Stipendia (siger hans Testimonium),
 quæ cum supremi alumni partibus,
 quibus tum functus est, ita conjuncta
 sunt, ut recusare non debuerit.

- Hans Hermansdorf, ligesaa Laudab.
 oppeb. i alt 138 Rd.
- Peter Herm. Barclai, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 56 Rd. 3 Mk.
- Andreas Hoff, ligesaa Haud illaud.
 oppebaaret i Skolen 168 Rdlr. foruden
 Kostpenge.
- Martin Henr. Petersen, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 76 Rd. foruden Kostpenge.
- Nicolai Wilse, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 52 Rd. foruden Kostpenge.
- Jens Flor, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skol. 104 Rd. foruden Kostpenge.
- Tobias Hofgaard, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 61 Rdlr. 3 Mk. foruden
 Kostpenge.
- Johan And. Vilking, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. 97 Rd.
- Ole Christian Sang, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. 124 Rd.
- Otto Bull, ligesaa Laudab. med Udmærkelse.
 oppeb. 23 Rd. foruden Kostpenge.
- Peter Jablonsty, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. 83 Rd. med Kostpenge.
- Den 23de.
- Joh. Otto August Valle, fra Vordingborg
 Skole Haud illaud.
- Joh. Christopher Berthelsen, ligesaa Haud
 illaud.
 oppeb. i Skolen 185 Rd.
 oplagt for Acad. 75 Rd.
- Nic. Seyerslev Tvede, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 43 Rd.
 opl. for Academiet 35 Rd.
- Laurits Schou, ligesaa Non contem.
 oppeb. i Skolen 9 Rd.
 opl. for Academiet 85 Rd.
- Thomas Severin Hansen, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. i Skolen 97 Rd.
 opl. for Academiet 80 Rd.
- Laurits Joh. Klingsberg, Privatist fra Kolbing
 Laudab.
- Christian Joh. Winther, ligesaa Laudab.
 Peter Nic. Frost, fra Halsborg Skole Laudab.
 oppebaaret omtrent 150 Rd.
- Ole Pierre, fra Nyeborg Skole Laudab.
 Caspar Pierre, ligesaa Haud illaud.
 Ole Stampe Røck, fra Nykøbing Skole Lau-
 dabilis.
- Johan Raahauge, ligesaa Laudab.
- Den 24de.
- Mogens Pet. Nellesmann, Privatist fra Riøben-
 havn Laudab.
- Tenne Detl. Noestilde, ligesaa Laudab. med
 Udmærkelse.
- Christ. Frid. Thueseng, ligesaa Laudab.
 Andreas Hansen, ligesaa Laudab.
 Christ. Carl Münster, ligesaa Laudab.
 Jens Gleerup, Privatist fra Halsborg Laudab.
 Laurits Gleerup, ligesaa Laudab.
 Andreas Christ. Gudme, fra Frederits Skolen
 Laudab.
 oppeb. i Skolen 30 Rd.
 opl. for Academiet 40 Rd.
- Gerhard Zeldorph, fra Horsens Skole Laudab.
 oppeb. i Skolen 145 Rd.
 opl. for Academiet 57 Rd.
- Peter Rattrup, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 39 Rd.
- Paur. Spandet Bogelius, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 49 Rd.
 opl. for Academiet 12 Rd.

Johan Brestrup, ligesaa Haud illaud,
 oppeb. i Skolen 78 Nd.
 opl. for Academiet 12 Nd.

Den 25de.

Christ. Frid. Aug. Lehmann, Privatist fra Kjøbenhavn Laudab. med Udmærkelse.

Christ. Frid. Helgerud, ligesaa Laudab. med Udmærkelse.

Simon Jørgen Drevesen, ligesaa Laudab. med Udmærkelse.

Gottlieb Giede, fra Friderichsborg Skole Haud illaud.

opl. for Academiet 44 Nd.

Matthias Svendsen, ligesaa Laudab.
 opl. for Academiet 52 Nd.

Knud Kamshard Ørn, ligesaa Laudab. med Udmærkelse.

opl. for Academiet 40 Nd.

Frid. Christ. Udbye, Privatist fra Randers Haud illaud.

Joh. Christian Lund, ligesaa Haud illaud.

Hilarius Christ. Christis, Privatist fra Trondhjem Haud illaud.

Jonas Kraft, fra Christianssand Skole Haud illaud.

oppeb. i Skolen 68 Nd.

Simon Natvig, ligesaa Haud illaud.

oppeb. i Skolen 84 Nd.

Josias Hald, ligesaa Haud illaud.

oppeb. i Skolen 80 Nd.

Den 26de.

Laurits Haugsted, Privatist fra Odense Non contem.

Peter Trolle, ligesaa Haud illaud.

Adolf Sigfred Balcur, Privatist fra Randers Haud illaud.

Joh. Christian Valent, ligesaa Haud illaud.
 Esaias Clausen, fra Randers Skole Haud illaud,
 opl. for Academiet 38 Nd.

Lorents Christ. Boyesen, ligesaa Laudab.
 oppeb. af Skolen 14 Nd.

Thomas Hansen, ligesaa Laudab.

oppeb. af Skolen 50 Nd.

Jørgen Evaldsen, ligesaa Laudab.

oppeb. af Skolen 14 Nd.

Elias Pet. Melchior, ligesaa Laudab.

oppeb. i Skolen 77 Nd.

Poul Egede Glahn, ligesaa Laudab.

oppeb. i Skolen 32 Nd.

Erik Frid. Udbye, ligesaa Laudab.

oppeb. i Skolen 32 Nd.

Niels Christ. Østrup, ligesaa Laudab.

oppeb. i Skolen 52 Nd.

Den 27de.

Nic. Christopher Båløv, fra Zerlufsholm Skole Haud illaud.

Math. Eiler Wolff, ligesaa Non contem.

Joh. Mule Gotschalk, Privatist fra Kjøbenhavn Laudab.

Joh. Jacobsen Meldal, fra Bergen Skole Haud illaud.

Peter Joh. Normann, ligesaa Laudab.

Edvard Hagerup, ligesaa Laudab.

Lyder Christ. Sager, ligesaa Laudab.

Ole Olesen, ligesaa Haud illaud.

Andreas Cordsen, ligesaa Haud illaud.

Jver Leganger, ligesaa Haud illaud.

Edvard Christie Friskner, ligesaa Haud illaud.

Christian Frid. Fleischer, ligesaa Haud illaud.

Den 28de.

Joh. Stephan Carlsen, Privatist fra Kjøbenhavn Haud illaud.

- Hans Mr. Carlsson, ligesaa Laudab.
 Eggert Gabriel Stochflett, ligesaa Laudab.
 David Seidelin Birch, Privatist fra Noeskilde
 Laudab.
 Jac. Lerche Jørgensen, fra Viborg Skole Lau-
 dabilis.
 oppeb. i Skolen omtrent 100 Rd.
 opl. for Academiet 50 Rd.
 Nic. Severin Steenstrup, ligesaa Laudab.
 Joh. Vogelius Steenstrup, ligesaa Haud illaud.
 Pet. Sønderborg Gierup, ligesaa Haud illaud.
 oppebaaret i Skolen 86 Rd.
 Joh. Andres Wiberg, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. i Skolen 90 Rd.
 opl. for Acad. 50 Rd.
 Henr. Wolf Klein Curk, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. i Sk. 58 Rd.
 opl. for Academiet 30 Rd.
 Jens Day Linde, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. i Skolen 80 Rd.
 opl. for Acad. 30 Rd.
 Christ. Math. Bierrebye, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. i Skolen 100 Rd.
 Den 30te.
 Ole Falck Binding, fra Narhuus Skole Lau-
 dabilis.
 Oppeb. i Skolen 80 Rd.
 Ole Christ. Ravn, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 89 Rd.
 Ant. Frid. Christ. Lauriksen, ligesaa Haud
 illaud.
 oppeb. i Skolen 78 Rd.
 Nic. Kessberch Hovring, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 92 Rd.
 And. Løvenherg Kabel, ligesaa Laudab.
 oppeb. i Skolen 92 Rd.
- Sev. Clausen Rohde, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. i Skolen 63 Rd.
 Nicolai Secher, ligesaa Laudab.
 Jens Dons Raarsberg, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. i Skolen 90 Rd.
 Greg. Henr. Jens Bruun, ligesaa Haud illaud.
 oppeb. i Skolen 55 Rd.
 Christ. Math. Keenberg, Privatist fra Narhuus
 Haud illaud.
 Den 31de.
 Poul Arngriimsen, fra Slagelse Skole Laudab.
 oppeb. i alt 595 Rd.
 deraf itkun oplagt for Acad. 61 Rd.
 Frid. Nic. Kummel, ligesaa Laudab.
 oppeb. i alt 417 Rd., deraf
 opl. for Acad. 229 Rd.
 Enevold Vilsh. Berregaard, ligesaa Haud illaud.
 Pet. Lotharius Borsøe, ligesaa Laudab.
 oppeb. i alt 318 Rd., deraf
 opl. for Acad. 180 Rd.
 Jens Møller, ligesaa Laudab. med Udmær-
 kelse.
 oppeb. i alt 316 Rd., deraf
 opl. for Acad. 177 Rd.
 Carl Adolph Weinholt, ligesaa Laudab.
 oppeb. i alt 268 Rd., deraf
 opl. for Acad. 155 Rd.
 Ernst Nic. Kieberg, Privatist fra Slagelse
 Laudab.
 Frid. Vilsh. Pechyle, fra Kjøbenhavnns Skole
 Laudab.
 oppeb. i Skolen 123 Rd.
 opl. for Academ. 38 Rd. 2 Mk. 11 S.
 Joh. Seerup, Privatist fra Kjøbenhavn Lau-
 dabilis.

Carl Jaa. Boldsmaat Schwenzen, fra Christia-
nia Skole Laudab. med Udmærkelse.
oppeb. 48 Rd. med Kostpenge.

Ernst Carl Frid. Hof, Privatist fra Kiøbenhavn
Haud illaud.

Den 1ste November.

Carl And. Evens, Privatist fra Kiøbenhavn
Laudab. med Udmærkelse.

Andreas Nagesen, ligesaa Laudab. med Ud-
mærkelse.

And. Smith Kielland, ligesaa Haud illaud.

Didrich Marcellius Galtrup, ligesaa Laudab.

Andreas Bonnevie, Privatist fra Christiansand
Laudab.

Jonas Anton Hielm, ligesaa Laudab. med
Udmærkelse.

Pet. Henrich Strom, fra Kongsberg Skole
Laudab.

Pet. Claus Strom, ligesaa Laudab.

Christian Bech, fra Colding Skole Laudab.
oppeb. i Skolen 90 Rd.

Thomas Møller, ligesaa Haud illaud.
oppeb. i Skolen 68 Rd.

B. Privat inscriberede uden offentlig Examen.

Andreas Sehested Falkenkiold fra Sjælland.

Peter Ancherfen fra Sønderen.

Detlev Knuthsen fra Lolland.

Jens Sønderup.

Johan Ferdinand Paynt fra Sjælland.

Laurentius Brehm Angersbach fra Sjælland.

Christian Theodor Thomsen fra Randers.

Marcus Bestermann fra Kiøbenhavn.

Nicolai Hald fra Sjælland.

Gerhard Ludvig Weisman.

Herman Treschow fra Kiøbenhavn.

Johan Peter Midlerkam.

Nicolai Kamph fra Holsteen.

Johan Christian Petersen ligeledes.

Albert Christian Troiel.

Johannes Holstein.

Mathias Peter Møller.

Nicolai Schade.

Friderich Christian Wamborg.

Peter Jochum Grandjand.

Georgius Riær.

Peter Laurits Rielsstrup.

Nicolai Iversen fra Holsteen.

Mathias Baltentinsen Huum.

Henrich Christian Jensen fra Holsteen.

C. Dmitterede fra de norske Skoler efter der udholden Examen artium.

Fra Bergens Skole.

Nicolai Griis Alstrup Dahl, med Character Laud.

Johan Ernst Velhaven Laudab.

Fra Trondhiem Skole.

Johan Garman Laudab.

Jens Schanche Garmann Laudab.

Andreas Qvale Laudab.

Jens Nynning Laudab.

Peter Krog Meyer Laudab.

Carl Fridrich Musæus Laudab.

Jens Fabritius Haud illaud.

Povel Frid. Gaarder Laudab.

Jens Lemvig Laudab.

Jacob Hagerup Angel Laudab.

Herman Colbjørnsen Meldahl Haud illaud.

II.

Kongens Fødselsfest, samt ved den Heilig-
hed uddeelte Præmier til de Studeren-
de, og udsatte Priismaterier for inde-
værende Aar.

Den 6te Februaril høitideligholdt Universitetet
Kongens Fødselsdag ved en latinſk Tale af dets
nuværende Rector Hr. Etatsraad og Professor
Saxtorph, hvori han viiste Kongens faderlige
Omsorg for at udbrede Oplysning, samt dens vel-
giørende Nytte blandt Folket.

Det ved denne Heilighed udgivne Indbydel-
seskrift af Hr. Prof. Hierulf, søger at bevise af
den romerſke Historie i den borgerlige Krigs Tid
imellem Julius Cæsar og Pompeius, at Staternes
Forfald ikke beroer saa meget paa Regjeringsfor-
mens Beskaffenhed, som paa Sædernes Fordærvelse.

Efter Tælen blev som sædvanligt, vedkom-
mende Censurers Domme over de for forrige Aar
indkomne Priisafhandlinger, oplæste, og Priisvin-
dernes Navne bekiendtgjorte.

Priismaterierne ere anmeldte i Universitets-
Journalen for forrige Aar pag. 34.

Over det theologiske Spørgsmaal vare fire
Afs handlinger indkomne, skrevne paa Latin, hvor-
over det theologiske Facultets Dom er som følger:

Qvæstio ab ordine Theologorum con-
stituta erat hæc: Exposita librorum sacro-
rum de baptismo Christiano ejusdemqve
effectibus doctrina, enarretur ejusdem per
tria priora secula historia, habita inprimis
earum immutationum, quas in coetu Afri-
cano subiit, ratione?

Quatuor exhibitæ sunt latino sermone
conscriptæ commentationes, his præscrip-
tis dictis insignitæ:

I. Ne quid nimis.

II. Segnius irritant animos demissa per
aurem, quam quæ sunt oculis sub-
jecta fidelibus, & quæ ipse sibi tra-
dit spectator. Horat. Art. poet.
v. 180.

III. Dicto I Petri III, 21. Βαπτισμα,
& σαρκος αποθεσις ρύπου, αλλά συνει-
δησεως αγαθης επερωτεμα εις θεον.

IV. In magnis voluisse fat est.

Scriptiois postremo loco commemo-
ratæ auctor, modeste de semetipso statuens,
in sententiæ eidem inscriptæ veritate hac
quidem vice sibi acquiescendum ducet.
Nec poterit ipsum poenitere lectionis hac
opportunitate repetitæ, nec operæ in ex-
cerptendo susceptræ.

Haud parum instructor ad quæstionem
propositam - tractandam accessit auctor li-
belli dicto Petrino insigniti. Attulit ille
multa verissime observata, eaqve in rem
suam scite convertit. At in rebus justò
ordine ac ferie disponendis sollertiam, ju-
dicii subtilitatem atqve dictionis curam &
perspicuitatem nimis desiderari passus est.

Reliquæ duæ commentationes, quæ &
ipse, sive rerum expositionem, sive oratio-
nis cultum spectes, suas habent reprehenden-

siones haud adeo leves, satis tamen comprobant auctorum industriam, variæ doctrinæ apparatus & copiam, ac ingenium veri indagandi studium, a quo, accedente notitiarum ex ipsis fontibus haustarum acuratione, & iudicii magis subacti maturitate, bonæ frugis multum expectari potest. Luculentius tamen cum has virtutes prodere, tum apta dispositione lucidoque ordine eminere visa est commentatio signata Lemmate, quod & scribentem de vitandis ambagibus & fugienda multæ lectionis ostentatione quadam admonere debet: *Ne quid nimis*. Huic itaque primum locum ac præmium deferimus; auctorem vero alterius, inscriptæ versibus: *segnius irritant animos* &c., cum commendatione diligentæ & litterarum commemorandum censemus.

Hafniæ, d. 27 Januar 1798.

C. F. Hornemann. D. G. Moldenhawer.

F. Münter.

Ved den lukte Seddels Nabning fandtes Forfatteren at være: Jacob Neumann, Candidat i Theologien, og Forfatteren til den anden Afhandling, som vandt accessit, fandtes at være: Gierhard Johan Brøndsted, Candidat i Theologien.

I Lovkyndigheden var intet indkommet.

Over den medicinske Opgave var indkommen een Afhandling paa Dansk. Censorerne's Dom over samme er følgende:

Censuræ Facultatis medicæ subjectus est tractatus lingua vernacula scriptus cum sententia: Chemiæ oculus medicinæ alter.

Auctor hujus commentationis offert tractatum lucido ordine, perspicuitate & solerti opera conscriptum, præsertim in analysi chemica industriam suam monstravit, materiam propositam bene absolvendo & perficiendo, singulare præterea usus est modestia hodie rara, quæ contrarias auctorum sententias reconciliare studuit. Illi ergo laudem & premium promeritum denegari non posse omnes censemus, solummodo optantes, ut nonnulla momenta quæ passim in veritates physicas offendunt, prius corrigantur, quam in lucem publicam aliquando prodeat tractatus.

M. Saxtorph. Tode. Bang. Aasheim.

Forfatteren er: Hans Christian Ørsted, Candidat i Pharmasien og Alumnus paa Elersens Collegium.

Over det Philosophiske Spørgsmaal vare tvende Afhandlinge i det danske Sprog indleverede. "I den ene" — saa lyder Dommen — "med Devise: Amicus Plato, amicus Socrates &c., har Forfatteren vel viist Duelighed og gode Kundskaber, men Materien er dog ikke saaledes udført, at hans Afhandling kan komme i Betragtning, naar den sammenlignes med den anden, som har til Devise: Omnium quæ in disputatione &c. Denne udmærker sig ved Tydelighed, Grundighed og Udførlighed, den vidner om Forfatterens gode Kritik, og udbredte Litteratur, Kundskab, især hvad

de nyere philosophiske Skrifter angaaer. Vi tilkiende den derfor med megen Fornøielse Prisen."

B. Riisbrigh. N. Gamborg.

Forfatteren er: Andreas Sandøe Ørsted, Alumnus paa Elersens Collegium.

Over det i Philologien udsatte Priisførgsmaal: Exponere virtutes oratorias, in oratione quam habuit Ilioneus ad regem Latinum Virg. Æneid. VII. a versu 218. secundum præcepta rhetorica:

Vare tvende Afhandlinger indkomne: den ene med Devise: vitæ summa brevis spes nos vetat inchoare longam; den anden med Devise: quid majus est, quam cum tanta sit inter oratores bonos dissimilitudo, judicare, quæ sit optima species & quasi figura dicendi? Cic. Orat. 2.

"Endskjendt" — siger Dommen — "ingen af disse Afhandlinger udmærker sig fra Sprogets Side, saa har dog den første Forfatter udarbejdet Opgaven med umiskjendelig Flid og Æstertanke. Derhos er hans Foredrag lyst og ordentligt, og især Anvendelsen af de rhetoriske Regler passende og fuldstændig. Vi troe derfor, at kunne tillægge Afhandlingen med Devise: vitæ summa brevis &c. den udsatte Priis, dog med den udtrykkelige Betingelse, at isald Forfatteren skulde finde for godt at lade den trykke, Sproget da først esterses og rettes. — Og da ogsaa den anden Afhandling med Devise: quid majus est &c. ikke mangler Fortienester, og overgaaer den første i Henseende til Sproget, saa have vi tilkiendt samme Accessit."

J. Baden. L. Sahl.

Forfatteren til den første Afhandling, som vandt Prisen, er: Claudius Unger Lund,

Alumnus Collegii Walchendorphiani, og til den anden som fik accessit: Christian Gorm Linderfeldt, Candidatus Theologiæ.

Over den mathematisk Priismaterie vare ikke flere Afhandlinger indkomne end den med Devise: Phoebe, fave, novus ingreditur tua templa sacerdos; "den kan derfor ikke" — siger Dommen — "sammenlignes med andre; men da den dog rober god Kundskab i den afhandlede Materie, agtes den værdig, til at erholde den udsatte Priis." Kbhavn den 27 Jan. 1798.

Bugge. Wöldike. J. Wolf.

Forfatteren er: Ole Valentin Riisen, Studiosus Philologiæ.

Til Besvarelse paa det fremsatte historiske Priisførgsmaal vare indkomne tvende Afhandlinger: den ene skreven paa Latin med Opkrift: veritas est judicii anima; den anden paa Dansk med Opkrift: domestica facta. Dommen lyder saaledes:

"Den første, endskjendt dens Beviser hverken ere ofte af Kilderne selv, eller synes at robe egen Forskning, viiser dog Forfatterens Flid i at nytte de mest bekiendte Hielpemidler, og er foredraget med Tydelighed og Bedømmelse, saa at den, i hvorvel den endnu efterlader meget at ønske i Henseende til Materiens fuldstændige Behandling, ikke kan andet end komme i Betragtning til Priisens Erholdelse."

"Den anden Afhandling, der er forfattet paa Dansk, behandler de vigtigste Punkter, der høre til det opgivne Spørgsmaals Besvarelse, men udtømmer ingenlunde Materien, og haver den i historiske Undersøgelser vigtige Feil, aldeles ingen Auctoritet at anføre for de historiske Data, den beraa-

ber sig paa. Den kan derfor ikke giøre den første Prisen stridig, endskjøndt den fortjener at nævnes som et Devils paa gode Kundskaber og en øvet Stil i Modersmaalet".

Premien tilkiendes altsaa den første anførte latinske Afhandling, hvis Opkrift er: veritas est judicii anima.

A. Kall. Kierulf.

Ferfatteren til den kronede Afhandling er: Cornelius Steenbloch, Candidat i Philosophien og Philologien.

I Æsthetiken var intet indkommet.

For indevarende Aar ere følgende Præmateriaer udsatte:

I Theologien. *Exposita librorum sacrorum doctrina de venia peccatorum per mortem Jesu Christi parta, notentur præcipua momenta ad dogmatis hujus historiam pertinentia.*

I Lovkyndigheden. *Num consuetudinibus atque præjudicatis aliqva vis obligandi tribuenda est in civitate optime constituta? Quidque apud nos hoc respectu obtinet, & obtinere deberet?*

I Medicinen. *Quæ est ratio, ob quam phthisi superveniens scorbutus sæpius phthisin sanet?*

I Philosophien. *Exponantur utriusque tum publicæ tum privæ educationis incommoda atque utilitates?*

I Mathematiken. *Detur demonstratio generalis theorematis Newtoniani de binomio ad potentiam infinitam elevato?*

I Philologien. *Locorum parallelorum, in quibus Homerum imitatus est Virgilius, quorumque insignior quædam ars est & elegantia, comparationem criticam instituere, quæ, quatenus exempla HomERICA imitatione sua vel affectus sit Virgilius, vel etiam superaverit, declaret?*

I Historien. *Hvorvidt kan Kundskab om de ældre Sprog veilede os til at udfinde Følenes første Oprindelse, og hvad Forsigtighed bør ved deslige Undersøgelser bruges?*

I Æsthetiken. *Hvad forstaaes under Brugen, som Horats i sit Brev til Pisonerne tilkægger Naadighed og Myndighed over Sproget?*

III.

De Hopnerske Legater.

Stifteren af disse Legater er Johan Hopner, J. U. Licentiat, som efter at han adskillige Aar havde opholdt sig i Frankrig, fornemmelig i Paris og Orleans, paa hvilket sidste Sted han blev Licentiatus Juris; levede siden i Kiøbenhavn i Stilhed, ene opfret til sine Studeringer, hvoraf han i Særdeleshed dyrkede Fædrelandets Historie, til hvis Oplysning han skal have efterladt adskillige Papire; ligesom han og skal have optegnet endeel Anmærkninger til de græske, saavel som latinske Digtere, Talere og Historiekrivere. Af hans latinske Digte ere adskillige indførte i Rostgaards *deliciæ poetarum latinorum*. Han døde den 20 Juni 1675, og efterlod følgende Universitetet især vedkommende Testament:

Fundats for det Høpnerske Legat.

I Jesu velsignede Navn! Jeg Hans Høpner J. U. Licentiat, betænkendes med ydmygste Taknemmelighed Guds gode Velgjæringer imod mig, skænker og giver af et gudeligt Forsæt, fri Villie og velberaad Hue, Gud til Ære, mit Fædreland til Tjeneste, det Kongelige Universitet i Kiøbenhavn, og den studerende Ungdom til Gavn og Nytte, og Fattige til nogen Undsætning, dette efterfølgende af mine Midler, som Gud mig givet haver:

1) Giver jeg til Academiet min Bibliothecam, som jeg med Flid samlet haver, paa hvilken og en Catalogus leveres, og skal samme Bibliotheca sættes paa et beqvemt og skjult Sted udi Skabe, som med Dørre, Laase og Staaltraad skal være bevaarede, og være under en Professors fida custodia, som jeg nu selv dertil nævner, nemlig Dr. Mathiam Jacobæum, men efter hannem bemeldte Bibliothekarius nævnes af min Mandatario, som af Rectore Academiæ og Professoribus dertil skadsfæstes. Fornævnte Bibliotheca skal ordinarie trende Gange om Ugen, Mandag, Tirsdag og Torsdag fra otte til elleve Olet, om Formiddagen, være aaben for Professoribus, Studiosis og andre lærde Mænd, som dette vilde bruge, og ellers om andre Dage og Timer, naar Bibliothekarius haver Leilighed til, der at være tilstede; men aldeles ingen Døger maa af Stedet udlaanes, til hvem det og være kan, meget mindre forkommes eller forbyttes, under hvad Skin det og være kunde: men forbliver altid efter Catalogum usorøyst og usorandret i alle Maader, som Bibliothekarius ogter dertil at svare, om noget saadant skeede med hans Villie, eller for hans Forsømmelse Skyld.

Til fornævnte Bibliothecæ conservation giver jeg Et Tusinde og Fem Hundrede Rigsdaler, hvoraf først skal tages og min Mandatario leveres saa meget som fornøden gøres til Stedets og Skabenes Indrettelse, og til Catalogum at lade trykke. Det øvrige skal sættes paa Rente, og af Renten aarligen gives Bibliothecario Halvtreplesindstyve Rigsdaler for hans Umage, Tilsyn og Opvartning paa ovenskrevne Tider. Den øvrige Rente skal til Stedets og Skabenes Vedligeholdelse anvendes af Bibliothecario, som Rectori og Professoribus derfor aarligen skal giøre Regnskab, og hvis noget af Renten da kan overblive, da maa det en fattig Studioso forundes, som Bibliothekarius kunde bruge til Opvartning hos sig paa Bibliotheca.

2) Giver jeg Universitetet min Gaard, liggendes paa Hjørnet af gammel Torv og Nørregade, med al sin rette Tilliggelse paa samme Nørregade, til tvende Professorum Residenser, og skal det staae i Rectoris og Professorum Magt med min Mandatarii Raad og Samtykke at sælge samme Gaard med tilliggende Huus, og derfor kobe tvende andre gode og beleilige Residenser. Imidlertid skulle tvende Professores, nemlig Dr. Mathias Jacobæus og Dr. Cosmus Borneman, som jeg nu selv dertil nævner, nyde Leien af Gaarden og dens Tilliggelse, naar først er aftaget, hvis paa dens nødvendige Vedligeholdelse anvendes, saa og Jordskyld og Grundsat, og andet som paa den kunde blive lagt. Og naar tvende Residenser for den, som sagt er, bliver købte, da skulle bemeldte tvende Professores dem nyde og beholde saa længe de leve og dem vil beholde. Men siden at gaae paa Option efter Academiæ statuta, og ellers baade nu og da være under lige Ret og Vilkaar, som de

andre Universitets Residenser: hvor med og Universitetet kan forfaanes at give tvende Professoribus Hønselse.

3) Giver jeg til en Philologiae og Theologiae Studiosum fem Tusinde Rigsdaler, som skulle sættes paa Rente, og Renten hannem aarligen leveres til hans Studeringers Fortsættelse og Ophold paa fremmede Universiteter, hvor berømmelige Professores og lærde Mænd befindes; og skal samme Person være fød af gode ærlige Forældre, særdeles som kunne have vel forkyldt af Academiet, Kirker og Skoler, og haver et godt Nygte for sin Gudsfrygtighed, Ærlighed, Kydsfæd, Fredsommelighed, Ædruhed, Færelighed og Flittighed, naar han til dette Stipendium annammes, saa og sig siden saaledes anstiller i alle Ting, at han kan være dygtig til at tjene Gud i Academie, Kirke eller Skole. Og imidlertid han sig paa fremmede Universiteter opholder, bør han gjøre saadanne Specimina suae diligentiae & eruditionis, at erfares kan, hvorledes han sin Tid anlægger, og nævner jeg nu selv først den første som det skal nyde, Paulum Vindingium Erasmi filium, som Rectori og Professoribus skal forestilles til Examen, naar han til dette Stipendium skal tiltræde, om han til det at nyde er værd og dygtig; saa skal og gives dennem og mig eller min Mandatario en Revers, at hvis han staaer sig fra Philologiae og Theologiae Studio, til andet, eller i andre Maader gjør sig uværdig til dette Stipendium, han da skal være forpligtig uden nogen Forevending, at lægge tilbage igjen til en anden som denne Fundats vil efterkomme, alle de Penge, som han af dette Stipendio oppebaaret haver, han skal ellers nyde det udi

Fire Aar paa fremmede Universiteter. Men hvis kunde hendes, at han efter fornævnte Fire Aars Forløb, og hans Hiemkomst fra fremmede Universiteter ikke skulde blive kaldet til noget Embede i Academie, Kirke eller Skole, maa han det endda nyde Et Aar her paa Universitetet, og imidlertid bør han med Collegia eller publicas disputationes at holde, lade see sin Lærdom og Dygtighed. Efter fornævnte Paulum Vindingium, og naar Gud kalder mig fra dette Liv, skal min Mandatarius Magt have at nævne Personen, som dette Stipendium skal nyde, dog at dermed forholds i alle Maader, som nu sagt er. Det skal og staae i Mandatarii Billie, at han efter god Befindende og af vigtig Aarsag, maa deele dette Stipendium i tvende Deele, og lade tvende fikkelige Personer hver sin Deel nyde, dog at der med dennem begge saa forhandles, som om een forskrevet staaer.

4) Giver jeg til fattige syge Studiosos Et Tusinde Rigsdaler, som og skulle sættes paa Rente, og Renten aarligen til fattige, syge og sengeliggende Studiosos anvendes, som haver godt Nygte paa sig, og til deres Begravelse efter deres Stand, dersom de selv slet ingen Midler estretlader at begraves for, og hvis efter Aarets Udgang noget af den aarlige Rente kunde være tilovers, som ikke til denne Brug var udgivet, det skal uddeles og gives andre Fattige, Syge og Sengeliggende her i Byen. Og skal min Mandatarius annamme fornævnte Rente og den til fornævnte syge og sengeliggende Studiosos og andre uddeele, og gjøre Rector og Professores Regnskab for dens Uddeelse.

5) Giver jeg til vor Frue Kirke her i Staden, Et Tusinde og To Hundrede Rigsdaler,

Hyoraf først skal tages hvis fornøden gjøres til den Grav som mig i Daab-Choret er bevilget, at mure og til en Steen at paalægge, og til et hæderligt Epitaphium paa Muren samme Steds at opsætte, og til Mesfingpiller med Sneferyært at giere i samme Chor ud til den smale Mandgang, og til en Solvande til Alterets Brug. Det øvrige skal sættes paa Rente, og af procuratore templi Renten aarligen anvendes til Kirkens Nytte og Prydelse, og hvis enten paa Graven eller Epitaphio nogen Brøstfaldighed i Fremtiden skulle paakomme, da den af samme Rente at reparere, saa ogsaa at samme Grav efter mit Liigs og mine sal. Forældres Veens Nedsættelse derudi, med Hvelving tilluffes, og ikke nogen Tid derefter under noget Skin at aabnes til andre Liigs Nedsættelse. — Denne min velmeente Gaves, Fundatses og Anordnings Exsecutor og Mandatarius er af mig forordnet min gode Ven Erasmus Vindigius, som skal og Magt have herefter med Rectors og Professorers Videnskab, selv herudi en Successorem at nævne, en god oprigtig Mand af Professoribus, som efter hans Død dertil skal træde, og han i lige Maade at nævne sig af velbemeldte Professoribus en Successorem, og altid saaledes dermed fremdeles at continueres, med den Titel: Mandatarius Hopnerianus. Og saasom dette saaledes til Guds Ære og mit Fædrenelands Tjeneste, af et godt Hierte haver givet, stiftet og anordnet, saa formoder jeg, at ingen skulle ville det omstøde, med mindre de ville forvente sig Guds Straf derfor. Jeg derfor tiensvilligst beder Magnificum Academiae Rectorem og Venerabiles, Amplissimos & Clarissimos Dominos Professores, og dem formaner, at de for Guds Skyld vilde have et christelig, flittig og omhyggelig Ind-

seende med, at alt dette som forskrevet staaer, utræfeligen holdet bliver, saa ogsaa udsætte forevenfrevne Penge under Legati Hopneriani Navn, paa aarlig Rente Sex pro Cento til visse Folk med vederhaftige Forlovøve, eller paa anden god Forsikring, saasom det kunne være deres Eget, og i alting med denne min Stiftning saaledes handle, som de for Gud i Himmelen vilde ansvare, og for alle gudsfrygtige og ærlige Menneffer være bekiendt. Forhaabendes ogsaa, at de efter den brugelige Maaner med alle andre christelige Legata i Universitetet, vilde give for dennem og deres Efterkommere i Academiet, min Mandatario en Revers herpaa, som altid kan blive i hans og hans successorum Giemme og Forvaring. Men hvis denne min velmeente Gave, Fundats og Anordning, skulle, som dog ingenlunde formodes, forskydes, misbruges eller til andet henvendes, da skal det staae min Mandatario frit fore, den til anden og christelig Brug at forandre, som han agter for Gud at forsvare. Sluttet og skrevet ubi Kiøbenhavn den 15 April Aar 1675. Dette at være min yderste Villie bekræfter jeg med min Haand og Signet.

J. Hopnerus.

(L. S.)

Udgiverens Oplysninger.

Ad. 1. Da det hopneriske Bibliothek i Kiøbenhavns Ildbrand 1728 blev opbrændt tilligemed de over Legatet holdte Protokoller; saa blev dette Bibliotheks Fond foreenet med Universitetets Bibliothekets, og den Beslutning tagen, at der af det hopneriske Legat skulde aarligen kjøbes Bøger for 30 Rd., og foran i disse Bøger sættes, "at de vare kjøbte af Legato Hopneriano". Ligeledes blev Un-

verfittetets Famulus aarlig tillagt 10 Rdl. for sin Omsorg for dette Bibliothek. — Det er Skade for Exemplets Skyld, at den tagne Beslutning at udmarke de af det hopnerse Legat anskaffede Bøger med et eget Mærke, ikke mere iagttages, og maaske aldrig er bleven iværksat.

Forresten var Bibliothekets Capital efter denne Isdebrand nedfunket til 1200 Rdl., og de 300 Rdl. formodentlig medgaaede til Stedets og Skabenes Indretning, samt til Catalogets Trykning efter Fundatsens Forærfift.

Ad 2. Denne Gaard blev strax tagen i Besiddelse af tvende Professorer; men da Beboerne siden lode den forfalde, blev den solgt ved offentlig Auction for 6000 Rdl., hvis Rente hidindtil er bleven deelt imellem de to Professorer, som havde den ældste Ret til at optere Residente. Denne Rente beløber sig for nærværende Tid til 239 Rdl. 6 s. *)

Foruden disse to største Portioner Huusleie, har Universitetet endnu en mindre Portion, der ligeledes har sin Oprindelse fra en privat Mands, Professor Bertel Bartholins Gave, og beløber sig omtrent til 79 Rdlr. 66 s. Da Options-Netten saavel til Residenter som til Jordegods og Tjenster herefter, ifølge den Kongelige Resolution under 25 Novbr. 1796 skal ophøre, naar de Pro-

fessorer, som for denne Resolution havde samme, ere uddøde; saa ere disse Residentpenge bestemt til at inddrages i Universitetets Qvæsturkasse, eller under den almindelige Massa af Universitetets Indtagter, saasnart ingen Professor er i Live, som har jus qvæsitum dertil. Herimod kan vel intet være at sige, uagtet Hopner udtrykkelig bestemmer denne Deel af sit Legat til tvende Professorers Huusleie, og ikke til andet Brug. Men da Testamenter, naar de skal udlægges saaledes, at de kunde være til Hindrer for bedre Indretninger ved en offentlig Stiftelse, vilde for det Almindelige være mere skadelige end gavnlige; saa bør man antage, at Legatets Stifter vilde været fornøiet med, naar hans Legat allene kommer Stiftelsen til evig Tid tilgode, om man end, efter Tidernes Tarv og Leilighed, gjør Forandring i dets Anvendelse og viger fra Fundatsens Bogstav. Det bliver alligevel i mine Tanker en uafvigelig Forpligtelse paa Consistorium, som skal vaage over statuta Academiae, hvilke Fundator heraaber sig paa, at see til, at Qvæsturen ikke sættes i Udøvelse af den til samme overdragne Ret, saa længe der findes Professorer, der, saavel efter Fundats som statuta Academiae, ere kvalificerede til at optere Huusleiepenge. Saadanne ere for nærværende Tid 1) Hr. Statsraad Nørregaard til Fordeel for en Vicarius. 2) Hr. Professor Mønter. 3) Qvæsturen som har troet, at kunne gjøre Paastand paa en Portion Huusleie med

*) Umbedes at rette en Trykfeil, som er indløben i forrige Aars 4de Hefte No. XIV S. 190 b) hvor i Stedet for 180 Rdlr. maa læses 120 Rdlr., eller nøiere 119 Rdlr. 3 Mk. 3 s., og i Stedet for 120 Rdlr. læses 80 Rdlr., eller nøiere 79 Rdlr. 66 s.

Tilfidsfættelse af Prof. Tode; paa Grund af den Anordning, som er gjort i Henseende til Secretariatets Indkomster, hvis Administration er lagt under Quæsturen. Man har antaget, at da Secretarius tilforn som yngste Prof. Ordinarius, stedsse har oppebaaret en Portion Huusleie, saa maa denne nu, da Secretarius paa anden Maade sønnes, falde tilbage til Quæsturen, og denne træde ind i Secretarii Ret til at optere Residenspenge. Men man har i mine Tanker urigtig antaget, at Secretarius udøvede denne Ret som Secretarius, da Ret til at optere Residenspenge tilkom ham som yngste Prof. Ordinarius, ikke som Universitetets Secretair. Og omendstiondt Quæsturen var berettiget til at tiltræde en Portion Huusleie, saa længe Conf. Raad Rottbøll levede; saa burde den dog, efter mine usorgribelige Tanker, have overladt denne Ret til Prof. Tode, saasnart han var gaaet ind i Consistorium som Professor medicinx ordinarius.

Ad. 3. Jeg finder, at man stedsse, dog nogle Gange, er veget fra Testamentets Forskrift, og har givet det Høpnerse Reisesstipendium til andre end Philologia & Theologia Studiosis. Den sidste Undtagelse af dette Slags fandt Sted med afgangne Conf. Raad og Prof. Rottbøll, som endstiont han allerede var Prof. medicinx designatus, erholdt dette Reisesstipendium i Aaret 1757 ved en Kongel. Resolution, efterat Professorerne Solm og Goisce havde sat sig derimod i Consistorium. Stipendiet kunde vist nok ikke falde til nogen Vardigere, især da Rottbøll som Philolog havde kunnet giøre Paastrand paa samme. Men endstiont den Kongel. Dispensation fritog ham fra at resøndere det oppebaarne Stipendium efter Fun-

datsens Bydende, og man stricto jure ikke kunde forlange dette af ham; saa vare der dog de, som ventede dette frivillige Offer af en bemidlet Mand, hvorved et Reisesstipendium, som er saa anseelig faldet, kunde blive lidet ophjulpet.

Hvad den i Fundatsen tilladte Deel'ng af Stipendiet angaaer, da har samme velen eller to Gange haft Sted, paa den Tid da Capitalen indbragte 6 pCto. Rente; men kan nu ikke tænkes paa, da ingen kan reise paa dette Stipendium som det nu er, uden enten at have nogle Midler af sig selv, eller at kunne giøre Tilskud af andre Stipendier.

I Aaret 1757 vedtog Consistorium, at Stipendiet ikke skulde være, af hvad Aarsag oplyses ei. Det var den Gang 265 Rd. 3 Mk. 12 S.

I nogle Aar finder jeg, at intet Reisesstipendium er blevet uddeelt. Aarsagen var, at, da ethvert særskilt Legat havde sine egne Obligationer, hvoraf det drog Renter til Legatets særskilte Tary, saasom Professor. Residentserne deres, Reisesstipendiet sine, Huusarme deres o. s. v.; saa, naar nogen Mislighed indløb med Panterne af et eller andet Legat, maatte det særdeles Legat tabe, som Panterne tilhorte, og sættes i Uvirkosomhed, hvilket i nogle Aar var Tilfældet med Reisesstipendiets Panter. Dette kan nu ikke have Sted, da alle Universitetets Midler udgiøre een Massa, og det ene Fond saaledes hjælper paa det andet, at de enkelte Tab ikke føles for det Almindelige, hvorved ogsaa Regnskabsets Førelse lettes meget. Men om ikke denne lettere Regnskabsmaade kan give Anledning og friste til en fiodesløsere Behandling af de enkelte Deele, giver jeg Ryndigere i Regnskabs-sager at bedømme.

Ad 4. Foruden de i denne Artikel ommeldte Renter af 1000 Rbd. til fattige, syge og sengeliggende Studenter, finder jeg i Regnskabsbogen aarlig opført Renten af 2000 Rbd. til fattige Huusarme, som den anførte Fundats intet taler om. Denne Gave grunder sig paa det andet Testament eller Codicil af 26 Juli 1675, hvori Testator udnævner visse Legatarier, meest af sine Huusfolk, som skulde nyde Renten af visse Capitaler, saa længe de levede, men efter deres Dod Renten at henfalde til fattige Huusarme. Til samme Brug skulde ogsaa anvendes, hvad der blev tilovers af Sølv og Guld og Huusgeraad, naar Begravelsesomkostningerne vare fradragne. Mærkeligt er det, at den Kongelige Confirmation paa dette sidste Testament er clausuleret med disse Ord: "at Testamentet bliver stadfæstet og confirmeret, dog saaledes, at hvad efter forbemeldte Forfrivellers Indhold fattige Huusarme kan tilfalde, bliver saaledes deelt, at de fattige Huusarme bekomme den ene halve Deel, og den anden halve Deel lægges til Vores Qvæsthuus her i Kjøbenhavn". Da dette nu ikke skeer, og man ingen Spoer finder til, at Renten af ovenmeldte 2000 Rbd. nogenstunde har været deelt med Qvæsthuset, saa er det at formode, at Qvæsthuset engang for alle er bleven affundet paa den Tid, da de til Huusarme bestemte Capitaler bleve ledige; hvorfor og Administrationen af disse Capitaler nu ene er i Consistoriets Hænder.

Paa de Personer, saavel fattige og syge Studenter, som Fattige og Huusarme, der aarlig nyde godt af disse Legater, giver Mandatarius eller Ephorus en aarlig Fortegnelse i Regnskabsbogen med Anførsel af deres Navne og Gavens

Størhed, hvilken bestemmes af Ephorus. Denne Fortegnelse belægges med Qvitteringer fra vedkommende Nydende, som vedlægges Regnskabet. Denne Noagtighed maa man takke den aarvaagne Professor sal. P. Rosenstand Goisce for, som fik den indført i Aaret 1750, da han var udnævnt til at revidere afgangne Etatsraad Thestrups Regnskaber for de hopneriske Legater, og saandede Qvitteringer for disse to Rubrikers Udgifter, hvilke han forlangebe opsøgte i Stervboet, og paastrød, at dette skulde betale Legatet tilbage for de Summer, som ingen Qvitteringer sandtes for. Endskønt de fleste af disse Qvitteringer sandtes, saa har man dog efter denne Tid stedse forsynet Regnskabet med Vedkommendes Qvitteringer; ved hvilken Forsigtighed Ephori eller Mandatarii Stervboe er fritaget for Ansvar, isald nogle af disse Qvitteringer skulde forkomme. De under disse Rubriker protokollerede Gaver beløbe sig for syge og fattige Studerende, som sagt, fra 3 til 10 Rbd., og for fattige Huusarme fra 3 Rbd. til 4 a 5 Rbd., hvilke disse, naar de engang ere indskrevne, synes at nyde for bestandig.

Besyderligt er det, at i ingen af Testamenterne noget Honorarium er bestemt for Mandatarius, hvilket dog er skeet ved langt ringere, og med langt mindre Møie forbundne Legater. Om Testator har troet, at den store Leilighed Mandatarius fik til at giere godt, det anseelige Reifestipendium han fik at bortgive, hvortil han kunde vælge sine egne Børn og Paarørende; de mange Trængende, saavel Studerende som Huusarme af alle Stander han fik Leilighed at forbinde sig ved en Andens Gaver, og hvoriblandt han naturligvis heller ikke vilde glemme sine Egne, kunde være De-

lenning nok, skal jeg ikke kunne sige. Naar man hører dem, som saadanne velgiørende cura, uden videre Emolument, ere paalagte, hvor byrdefald denne Omsorg er dem, hvor giærne de ensfede sig befriede derfra, naar dette onus ikke fulgte med deres Embede; saa skulde man vist nok troe, at det rene og klingende Emolument maatte være det kraftigste Motiv til at forvalte saadanne Ephorier med Flid og Nødelighed. Men naar man saa betragter de Konster og den Møie, disse selvsamme Folk anvende for at beholde saadan en cura, naar de engang have faaet den; saa indseer man, at saavel Lyst til at giøre godt, endog uden Emolument, som Attraae efter at erholde Evne dertil, ligger i Menneskets Natur.

Dog! det være dermed som det vil. De første Mandatarier for de hopneriske Legater vidste ret vel selv at bøde paa Fundators Glemsheds i dette Stykke. Da han havde udsat en Capital af 1000 Rbd. i Kroner, hvoraf den som var Bibliothekarius ved hans Bibliothek, skulde nyde Renten, saa sandt Mandatarius, uden stor Klegt eller Hovedbrud, paa at giøre sig selv til denne Bibliothekarius; allerhelst da Fundatsen tillod Mandatarius, uden at spørge Consistorium, at udnævne Bibliothekaren. At dette dog ingenlunde har været Fundators Meening, sees tydelig deraf, at han steds taler om dem som to forskiellige Perso-
Personer. Men da dette nu engang var indført og blevet til et Emolument for Mandatarius Hopnerianus, saa syntes man, at endskiøndt Bibliothekarens Embede var ophørt med Bibliotheket, maatte dog gives ham noget til Erstatning for dette tabte Emolument, og foreslog derfor efter Branden 1728 daværende Mandatarius, at ham for

bestandig maatte tillægges 20 Rbd. pro cura, hvilket ogsaa blev antaget, endskiøndt adskillige Consistoriales dissenterede, og een iblandt anden udlader sig derom saaledes: "angaaende den tredie Post som af Mandatario er foreskillet, da skulde jeg holde for, at ingen Forandring i saa Maader imod Fundatsens Anordning kan foretages, og dersøve kan jeg for det første ikke bifalde det Forslag, om at tillægge Mandatario for Legati Forvaltning nogen særdeles Løn af de Renter, som sal. Testator til Bibliothekets Nytte og Conservation haver henlagt. Der skulde vel heller ingen af de gode Mænd iblandt Professores (som have nydt og fremdeles nyder anseelige Frugter af bemeldte Legatum) vægre sig ved den ringe Umage at have med dets Administration, uden at prætere noget pro cura. For det andet: de 50 Rbd. aarlige Rente, som Bibliothekarius hidindtil haver haft, formeesner jeg at burde til Bibliothecæ Hopnerianæ Reparation anvendes, paa det sal. Testatoris berømmelige og velmeente Gave (som ubi Foundationens 1ste Art. indeholdes) ikke saa gandske skulde uddee hos Esterkommerne; og kan jeg da ikke samtykke udi noget Forslag om bemelte Renters eller Capitalers Anvendelse til nogen anden Brug". Hvad der alligevel siden kan have givet Anledning til at forhøie Mandatarii Løn til Renten af 1000 Rbdl. Kroner, er mig uvitterligt.

En anden Misbrug havde indseeret sig, at Mandatarius indskrev de unge Mennesker, som med Tiden skulde nyde det hopneriske Reifestipendium, fra Buggen af, og derved ofte hindrede Duelligeres, og andre end Professor, Værns Antagelse. Denne Misbrug, som aldeles intet Medhold har i Fundatsen, blev efter ovenmeldte Brand

med almindelig Samtykke afskaffet, dog med den Moderation, at naar der blandt de dengang Indskrevne fandtes nogen, der i alle Maader gjorde Fundatsen skyldst, saa godt som andre Competenter, skulde de fortrinlig tages i Betragtning, men herefter ingen at indskrives.

Da Hr. Conferentsraad Obelitz i forrige Aar fraspogde sig Ephorier, og paa engang aflagde adskillige Aars Regnskaber for samme, fandt det sig — hvilket vel ikke skulde have haft Sted, naar hvert Aars Regnskab var i Tide blevet afslagt — at han fik tilgode hos Legatet til fattige, syge og sengeliggende Studenter 310 Rdlr. 6 β , som han havde udbetalt for meget; hvilke han var saa billig at eftergive, erklærende, at han ikke vilde, at de syge Studenter skulde tabe, fordi han i de forrige Aar havde uddeelt for meget.

Med Regnskabets Afslæggelse den 11te Juni 1797 var Legatets Tilstand følgende;

Beholdningen 16787 Rdl. 3 Mk.

Mandatarii Løn Renten af

1000 Rdl. Kroner	=	39 Rdl. 5 Mk. 1 β .
Reisestipendium	"	199 Rdl. 1 Mk. 5 β
Huusleie til to Professorer	239 —	— 6 β
Til fattige, syge og sengeliggende Studenter	"	39 — 5 Mk. 1 β .
Til Huusarme	"	79 — 4 Mk. 2 β .
Til Universitetets Bibliothek	23 — 5 Mk. 7 β .	
Til Famulus Bibliothecæ	"	7 — 5 Mk. 13 β .

Mandatarius eller Ephorus er for nærværende Tid Hr. Prof. Nic. Christopher Kall.

IV.

Fortegnelse

paa

Alumni Communitatis Regiæ

den 17de Januarii 1793.

Meddeelt af Hr. Professor Myerup.

Albert Crank Stabell	1793	d. 11 Febr.
Nic. Kiær	"	d. 11 Mart.
Casp. Frid. Lassen	"	d. 3 Junii.
Joh. Chr. Wegener	"	d. 22 Julii.
Frid. N. B. v. Gerstenberg	"	d. 5 Aug.
Mart. Richd. Flor	"	d. 14 Oct.
Joh. Chr. Steinmann	}	d. 16 Dec.
Jens Strarup		eodem.
Even Busch Bruun		"
Thom. Chr. Withusen	1794	d. 3 Mart.
Sor. Møller	"	d. 31 ejusd.
Sor. Willumsen	"	d. 14 April.
Immanuel Wadsfiær	"	d. 28 ejusd.
Andr. Frid. Vech	}	d. 5 Mai.
Mart. Nic. Møller		
Nic. Sev. Ramsing		
Marc. Lud. Hiorth		d. 30 Jun.
Niels Chr. Cøe	}	d. 7 Julii.
Joh. Henr. Monrath		
Eiler Schavland		eodem.
Mr. Frid. Winther	"	d. 14 ejusd.
Boje Rasch	"	d. 29 Sept.
Joh. S. Schreiber	}	d. 6 Oct.
Ped. Matth. Thesstrup		
Claus Unger Lund		
Frid. Chr. Voserup	"	

Joh. Leerbeck	} 1794. d. 6 Oct.	Ped. Hammond	1796. d. 3 Jan.
Nalle Saabye Monrath		Andr. Winding	d. 24 ejusd.
Jens Sommer		d. 13 ejusd.	N. Berner Sørensen
Matth. Heltberg	d. 17 Nov.	Ped. Just	} d. 4 Febr.
Cornel. Steenbloch	eodem.	Jac. Waden	
N. Schive Sidelman	} d. 17 Nov.	Joh. Harr. Bolte	} d. 28 Apr.
Jac. Andr. Wille		Matth. Hvistendahl Galsfat	
N. Jac. Volbro	d. 22 Dec.	Ped. Vid. Kierulf	d. 9 Mai.
Carl Wlr. Amundin	} 1795 d. 19 Jan.	Ole Val. Kielsen	d. 19 ejusd.
Joh. Henr. Mohr		Hans Wandall	eodem.
Eiler Hagerup Smith	d. 26 ejusd.	Frid. Pvre	d. 9 Junii
Jerg. Sev. Boserup	d. 2 Febr.	And. Chr. Stierlew	d. 20 ejusd.
Joh. Winding	d. 9 ejusd.	Jerg. Koefoed	} eodem.
Lud. Frid. Muus	d. 23 ejusd.	Herm. Pet. Gudme	
Ped. Hansen	} d. 9 Martii.	Hans Eiler Wolf	} d. 30 ejusd.
Christen Schiorring		Joh. Bertram Troiel	
Joh. Landorph Holm	d. 16 ejusd.	Jac. Bering Hahr	} eodem.
Joh. Joseph Boserup	d. 23 ejusd.	Joh. Bilsted	
Casp. Gottfr. Tietche	} d. 20 April.	Chr. Frid. Sief	} d. 30 ejusd.
Jerg. Mart. Leverentz		Hans Kruse Winding	
Joh. Jac. Stephansen	d. 4 Mai.	Chr. Jul. Smith	} d. 1 Sept.
Nb. Wilharde Blahn	d. 18 ejusd.	Jens Leegaard Schumacher	
Joh. Hammer	} d. 1 Junii.	Jens Frechland	} d. 11 ejusd.
Easten Friis		Pet. Heilman	
Jac. Kier	d. 31 Aug.	Rasm. Loren Helms	d. 22 ejusd.
Laur. Kruse	d. 21 Sept.	Jerg. Bang	} d. 2 Octb.
Berent Smith	d. 1 Oct.	H. E. Saabye Meyer	
Ancher Ant. Møller	d. 12 ejusd.	Chr. Biorn	} d. 24 Dec.
Knud Schriver	d. 22 ejusd.	Ser Bay	
N. Parelins Dreyer	d. 1 Nov.	Hans Ancher Kofod	} d. 24 Dec.
Knud v. Hadeln	} d. 13 ejusd.	Pet. Joh. Berner	
Ser. Meldal		Frid. Eckloff	
Frid. Ant. Dopp		Jens Gade	
Frid. Mich. Lund		Berthel Chr. Møller	
Nic. Weisner		Soren Wendelboe	
Laur. Diefeland		Ser. Mandrup	
		Chr. Frid. Dahl	

Gens Carl Winther	1796. d. 13 Oct.
And. Jørg. Gleerup	d. 23 ejusd.
Joh. Schrøder Wendsen	d. 23 Oct.
Chr. Andresen	d. 3 Nov.
Nasm. Brendstrup	d. 13 Nov.
Ped. Chr. Wendix	d. 24 ejusd.
Truels Lyng Cron	d. 4 Dec.
Matth. Dikel	d. 25 ejusd.
Ped. Leth	d. 4 ejusd.
Eycho Fuhr	d. 4 ejusd.
Ufias N. Dyffel Sabalin	d. 4 ejusd.
Malthe Langberg	d. 15 ejusd.
Arnas Wigfussen	d. 25 ejusd.
Frid. Mønsus	d. 5 Jan.
Gudmunder Scheving	eodem.
Joh. Chr. Ørsted	d. 15 Jan.
Chr. Ludv. Sinding	d. 26 ejusd.
J. E. Kofs Jordhoy	d. 5 Febr.
Frid. Dan. Thams	d. 26 ejusd.
Niels Gronbech	d. 19 Mart.
Ole Nielsen	d. 9 April.
Ped. Rosenf. Bisted	d. 20 ejusd.
Lars Satterup	d. 11 Mai.
Christen Mygdal	d. 21 ejusd.
Frid. Wettergreen	d. 1 Jan.
Anastaf. Nees	d. 2 Jul.
Elias Fohlman	d. 3 Aug.
Andr. Mønneftad	
Esild Bondefsen	
Matth. Matthiasen	
Carl Joh. Møller	
Jørg. Møeballe	
Ped. Sand	
Jørg. Andr. Hagerup	
Ped. Kaae	
Zage Møller	

Nicol. Sadolin	1797. d. 14 ejusd.
Carl Withusen	d. 3 Septb.
Wilh. Pet. Røggert	d. 5 Oct.
Ped. Harboe Herzhberg	d. 15 ejusd.
Joh. Jac. Fasting Stub	d. 15 Oct.
Laurentius Martini Smith	d. 26 ejusd.
Niels Wulfsberg	d. 5 Novbr.
Peder Krog Meyer	d. 16 ejusd.
Povel Arngtrimsen	eodem.
Andr. Qvale	d. 17 Dec.
Embert Harz	eodem.
Johan Buschman	eodem.
Paul Gaarder	eodem.
Samuel Storch	eodem.
And. Sandoe Ørsted	d. 28 Dec.
Peter Dastrup	
Joh. G. Müller	
Ole Brasen	
K. E. Rosenkilde	1798. d. 7 Jan.

Regentsen den 17 Januar 1798.

R. Myerup.

Interimsprovst.

V.

Fortegnelse

over

Alumni Collegii Regii

d. 1ste Februarii 1798.

Meddeelt af Hr. Professor Myerup.

Alb. Cranz Stabel	1793. d. 1 Mai
Nic. Klar	d. 1 Junii.
Chr. Vedsted	d. 1 Octbr.

P. Helt Fertig (Stip. Masio - Rostgaard.) 1794.

d. 1 Jan.

Jac. Bang (Stip. Dom. Regiæ) 1 Febr.

Euen Busch Brun 1 Mart.

Ser. Møller (Stip. Nannestad.) 1 Mai.

N. Basse Lund eodem.

J. H. Montath } 1 Sept.

B. Masch } 1 Sept.

N. C. Soe } 1 Sept.

M. N. Flor } 1 Sept.

J. C. Wegner } 1 Sept.

M. Heltberg } 1 Sept.

M. L. Hiorth (Stip. Masio. Rostg.) } 1 Sept.

J. Steenstrup } 1 Nov.

U. F. Winther } 1 Nov.

C. Steenbloch } 1 Nov.

N. S. Sidelmann 1795. 1 Jan.

J. S. Schreiber (Stip. Anonymi) } 1 Febr.

J. N. Wille } 1 Febr.

J. Leerbeck } 1 Febr.

U. Dan. } 1 Mart.

P. M. Thesstrup } 1 Mart.

M. Møller } 1 April.

P. S. Monrath } 1 April.

P. Hansen } 1 Mai.

J. Hammer } 1 Mai.

J. M. Leverenz } 1 Jun.

Jac. Kier } 1 Sept.

B. Smith } 1 Sept.

L. Kruse (Stipend. Vinding.) } 1 Oct.

K. Schriver (Stip. Masio-Rostg.) } 1 Oct.

N. Dreyet } 1 Nov.

S. Meldal } 1 Dec.

K. v. Hadeln 1796. 1 Jan.

F. M. Lund 1 Febr.

F. A. Dopp 1 Mart.

L. Virkeland

Joh. H. Møhr (Stip. Anonymi) 1796. 1 Mai.

E. G. Tietche 1 Jun.

J. Errarup 1 Jun.

J. H. Hoff } 1 Jul.

N. Weisner (Stip. Bartholin) } 1 Jul.

M. H. Galschet } 1 Jul.

J. H. Volte } 1 Aug.

H. P. Gudme (Stip. Bangian.) } 1 Aug.

H. Wandall (Stip. Masio - Rostg.) } 1 Aug.

C. U. Amundin } 1 Sept.

P. D. Kierulf } 1 Sept.

E. J. Smith } Stip. Holmian. } 1 Sept.

H. K. Winding } Stip. Holmian. } 1 Sept.

D. B. Kieldsen } 1 Sept.

E. F. Musæus } 1 Oct.

Jorg. Bang } 1 Oct.

A. A. Møller } 1 Oct.

J. Frelshand } 1 Oct.

J. C. Winther } 1 Nov.

G. Scheving } 1 Nov.

J. S. Bendsen } 1 Nov.

S. Mandrup } 1 Dec.

N. Sørensen } 1 Dec.

J. Koefoed } 1 Dec.

A. Wigfussen } 1 Dec.

H. B. Trojel } 1797. 1 Jan.

B. C. Møller } 1797. 1 Jan.

A. J. Gleerup } 1 Febr.

D. Nielsen } 1 Febr.

P. Heilman } 1 April.

P. C. Bendix } 1 April.

E. L. Sinding } 1 Mai.

A. Winding } 1 Mai.

J. Wettergreen } 1 Mai.

M. Matthiasen (Stip. Dom. Regia) 1797 1 Mai.

E. Blørn	}	1 Jun.
A. B. Glahn		
H. L. Holm	}	1 Jul.
M. Langberg (Stip. Gludian.)		
E. Nygdal	}	1 Aug.
N. Grønbech		
H. A. Kofod	}	1 Sept.
L. Satterup		
P. Arngrimsen	}	1 Oct.
P. Sand (Stip. Vinding.)		
A. Qvale	}	1 Novb.
Einbert Hark		
A. Nannestad Stip. Nannestad.)	}	
H. E. Saabye Meyer (Stip. Gludian.)		
Ellung	}	Landmaalere.
Brun		
Wessel		
H. J. W. Schoulund	}	Baisenhuus - In- formatorer.
S. A. Winther		
A. Thostrup		
Brostrup	}	Baisenhuus - Pensionister.
Thestrup		
J. U. Grundvig	}	Seminarister for den Grønlandske Mission.
C. H. Lohman		
M. E. Wolff		
Johan Conrad Buchler		

Regentsen, d. 1ste Februar 1798.

A. Nyerup.

Interimsprovst.

VI.

Hr. Doctor Philos. Begtrup's Beretning
om sin nyelig fuldendte Udenlandsreise,
i et Brev til Udgiveren.

Ifølge Hr. Professorens Ytring, at enhver Dansk som har reist i et videnskabeligt Niemed, skulde meddele sine Landsmænd en Udsigt over sin Studere- og Reiseplan, tager jeg mig den Frihed at sende deres Velbyrdighed min, for at giøre deraf, hvilken Brug det behager dem.

I Foraaret 1793 ledsagede jeg Grev K. D. von Schack, Lieutenant i Hs. Majst. Garde til Hest, til Kiel. Vi bivaanedes tilsammen juridiske, historiske, statistiske og kameralistiske Forelæsninger. Min Forbindelse med Greven ophorte det følgende Aar, og gjorde mig for Fremtiden til fuldkommen Herre af min Tid.

I mine tvende Aars Ophold i Kiel nyttede jeg fornemmelig de Herrer Professorer Geyser i Theologien, Zegewisch i Historien, Reinhold i Philosophien og Niemann i det oekonomiske og kameralistiske Fag. Jeg nævner fornemmelig disse fortræffelige Mænd, da jeg skylder deres grundige Undervisning uendelig meget, og ei har antruffet paa Tydsklands Høiskoler Mænd som have overgaaet dem.

Sos den agtværdige Kirkeraad Geyser hørte jeg især exegetiske Forelæsninger over det N. Testament, han er uden Tvivl iblant Tidsalderens Theologer den færfste Mænd, i det mindste i Henseende til den bibelske Exegese. Hans fortroelige Bekjendtskab med den romerske og græfske Literatur, og fordumsfrie Mænd, giør ham fuldkommen

værdig til at staa ved Siden af en Ernesti og Morus, og hans orientalske Sprogkundskab hævder ham over disse hensøvede Lærde. Han efterlader sine Tilhørere i en bestandig Uvished, hvad de skal meest beundre: enten den sparsomme og heldige Anvendelse af hans udbredte Lærdom paa det forklarede Sted, eller den tydste Oversættelse deraf. Paa Oversættelsen har han i flere Aar henvendt sin Opmarksomhed, og tænkt at overlevere den til Trykken; men hans store Besættelse har tilbageholdt dette som flere literare Arbejder i hans Pult — og maafee for evig. Hans Forelæsninger vare i høi Grad kiærnefulde, de bleve oplæste af Papiret, og maatte af Tilhørerne ligelædes opbevares.

Professor Zegewisch havde kunns een Medbeiler i det historiske Fag, den fortræffelige Spitzler i Göttingen. Et kritisk Blik ledsagede begge i deres Granskninger, dog med den Forskiel, at hiin opholdt sig meer ved Undersøgelserne, denne ved Resultatet af sine Undersøgelser. Hos den første herskede i det offentlige Foredrag et koldere Sprog, stærre Korthed og meere Samplisitet, hos den sidste et blomstrende Sprog, og en vis Bestræbelse efter at fremsætte sine Tanker, som om de vare fødte i det Øieblik de vare fremsagte.

Hos Professor Reinhold horte jeg en Indledning i den kritiske Philosophie, Logik og Metaphysik, Moral, Naturet, Philosophiens Historie og over Æsthetiken. Reinholds mesterlige Gave i det analytiske Foredrag er umiskjændelig, han besidder en uendelig Styrke i at udvikle Begrebene, og ved Antitheser at sætte dem i et stærkere Lys. En Foredragsmaade, som gjør hans Forelæsninger lyse og interessante. Til min Tid valgte han

den gode Methode, først at forklare Tingene, og i det sidste Kvarteer af Timen at diktere Resultatet af det omtalte Emne. Hans metaphysiske Forelæsninger ere noksom bekendte af hans Theorie des Vorstellungs-Vermögen, det flineste Forstands Produkt som vores philosophiske Aarhundrede har at fremvise, dristig i sit Ansæg, flon i sin Udførelse, men som hviler paa en Grundvold, hvormed den philosophiske Verden ei var tilfreds, og som Forfatteren maafee ei selv vil ansee for fuldendet. I sine Forelæsninger over Philosophiens Historie banede han sig en gandske ny Wei. Efter hans egne Udtryk var den: die Geschichte des nothwendigen Zusammenhanges der Dinge. Han leverede sine Tilhørere ingen biographisk, eller kompilatorisk Kronik, ingen Rhapsodie af philosophiske Meninger, som Diogenes Laertius, men han opholdt sig ved de fornemteste Epoquer i den menneskelige Forstands Historie, ved Tænkekræftens Ideegang igiennem sine forskiellige Perioder, hvorledes visse Begreber opkomme, ei blot henkastede, men som nødvendige Følger af den filosofierende Fornufts Natur, s. E. Aarsagen til de Samles uafstadelige Granskning efter en *Causa mundi* i Philosophiens Barndom.

Med uendelig megen Skarpfindighed og Bittighed vidste han at sammenlænke de abrupte Læresætninger hos Alderdommens Philosopher til et heelt System; men om disse have altid tænkt i den Form, som Reinhold lod dem tænke, vil vi ei afgjøre. Nok sagt: det heele Kollegium var meere en foretrefelig Anvisning til at studere de Samle, opfylde det Manglende i deres Lærebegreb, end en fuldendet Udfigt over Philosophiens Historie. Det philosophiske Genie sporedes overalt, endog syntes

Han meere at ahne hvad Alderdommens Vilse have tænkt, end ved en fortrolig Omgang med deres Skrifter at være kommet paa deres Mening. Til at bearbejde Philosophiens Historie, maae Skribenten ei blot være Historiker og Grammatikus, men ogsaa Philosoph; de Eldre vare blevne staaende ved Søgning efter Materialierne, og efterlade deres Brug til Efterlægten, de Nyere ere Selvtaenkere nok, men de synes formeget at negligere de Førstes Studium.

Hos Professor Niemann horte jeg over Kameral-Videnskaben. Den strengeste Sandhed er den bedste Lovtale over denne værdige Lærde, som forener den Kielske Borgers og Studerendes udeelte Kiærlighed og Høiagtelse. Hans blide Karakter, varme Hierte for det borgerlige Selskabs Forædling, giver ham den første Rang iblandt Holstens meest agtede Patrioter. Han besidder ei en Hofraad Beckmans udstrakte Lærdom, men han overgaaer hiin langt i det offentlige Foredrag, og behandler sin Gienstand med langt større Interesse og et philosophiskere Blik. I at giøre sine theoretiske Kundskaber brugbare for det daglige Liv er han utrættelig, og har en sjelden Gave til at forene flere Hoveder til en fælleds Sags Opnaaelse. Det Kielske Fattigvæsen er det stioneste patriotiske Mindemærke paa hans egen og Medborgeres forenede Kraft til det borgelige Selskabs Kultur og Forædling. Hans Bestræbelser ved sine Provincial-Berichte at udbrede en patriotisk Interesse hos sine Medborgere for deres eget Land, dets phisikaliske og statistiske Forsatning, dets moralske og borgerlige Forædling gjør ham til een af de nyttigste Lærde som Kiel har at fremvise. Han oprettede til min Tid et Selskab af 12 unge Studerende, som udarbei-

bede Afhandlinger over kameralistiske Gienstande. Afhandlingen cirkulerede imellem Selskabets Læmmer, som tilføiede deres Anmærkninger, og blev derpaa sendt til Professorens Giennemlæsning. Til sidst blev den af Forfatteren høit oplæst for Selskabet, som nu tilføiede deres mundtlige Bedømmelse. Professoren meddeelte sine Tilhørere af sit eget Bibliothek de Hielpemidler, som de behøvede for at gjøre sig bekendte med den behandlende Gienstand. I dette Selskab udarbeidede jeg adskillige Afhandlinger, f. Ex. om Zugthusenes Disciplin og Indretning. — Overdaadighedens Indflydelse paa det borgerlige Selskab, med Midler til dens Afhielpning. — Brand-Assicuranzet. — Laugents Gavnlighed og Skadelighed o. s. v. Professor Ehlers og Heinzes Forelæsninger besøgte jeg, ligeledes Prof. Webers og Moldenhavers, de tvende sidste formedelst deres Anvendeing af Botaniken paa Landoekonomien og Frugthavers Kultur.

I Kiel promoverede jeg ved det philosophiske Fakultet, og erholdt Doctorgraden efter en foregaaende skriftelig Examen. Ved denne Leilighed skrev jeg en latinisk Afhandling af philosophisk og theologisk Indhold, som var en Sammenligning imellem den reene praktiske Fornufts Grundsetninger og den kristelige Sædelære: under Titel: Dissertatio de admirando consensu inter principia rationis practicæ puræ & doctrinam Morum Jesu Christi.

Fra Kiel gik jeg i Foraaret 1795 til Jena, forblev der et halv Aar, og profiterede af Theologerne Griesbach og Paulus og Philosophen Schmid. Professor Fichte var den vigtigste Væggrund til min Reise til Jena; men de akade-

misse Uroligheder fiærnede denne oplyste Tænker fra Universitetet paa dette halve Aar, til ikke lidet Tab for mig.

Ved mit Ophold paa fremmede Universiteter, gjorde jeg i de akademiske Ferier bestandig smaae Ekursioner til de omliggende Egne; fra Kiel besøgte jeg de bedste Egne i det Schlesviske og Holstenke og Marklandene, fra Jena gjorde jeg en Reise til Harzbergene, og siden efter omkring i Sachsen. Mine Privatbreve paa den første Ekursion har Hr. Professoren havt den Godhed at lade afstrykke i Deres Universitets-Journal for Aaret 1796. De paa den sidste ere afstrykte i Minerva under den Titel: Breve om Sachsen. Fra Jena gif jeg til Göttingen, og forblev der en Vinter, i den Hensigt at forberede mig til en større Reise. Jeg besøgte der Professorerne Beckmans, Lichtenbergs, Blumenbachs og Lentens Forelæsninger, da jeg bestemte Landøkonomien til Formaalet for mine Reiser.

Tre Aar tilbragte jeg paa tydske Universiteter, tilviffie en alt for lang Tid, for den som har endet sit akademiske Kursus i Kiøbenhavn, saasnart han vedbliver blot at kultivere den Videnskab, hvortil han har indviet sig fra sine første studere Aar. Ved Landets eget Universitet har den Studerende meget god Leilighed til at blive bekiendt med sin Videnskab. Ved at besøge flere Universiteter har den Studerende den Fordeel, at hans Tænkraft bliver friere, og taber det individuelle Stempel hans første Lærere har indtrykket den. Det er naturligt, at det første Indtryk vores Jeg modtager, er det varigste, især naar det kommer fra en Lærer for hvis Kundskaber Tilhøveren har Agtelse. Den Unges Tænkegang formes efter Lære-

rens, og beholder sit heele Liv igiennem et vist individuelt Ansæg. Besøges flere Høiskoler, forsvinder den slaviske Esterligning af vores første Lærere, vi blive opmærksomme paa Forskialligheden i Behandlingsmaaden, vi tvinges til selv at domme, og blive med Tiden dristige nok til selv at tænke.

Ved ethvert Universitet hersker en vis videnskabelig Tone: ved det Göttingiske den historiske, antiqvariske og litterariske Aand, ved det Jenaerden filosofiske, og ved det Leipziger den philologiske. Ved de øvrige tydske Universiteter hersker ingen bestemt Tone. Det Kiøbenhavniske har i de seenerer Tider dannet sig efter det Göttingiske, og fortrængt efterhaanden den philologiske Tone, vores Universitets ældre Stempel: En hellig Tilbagelevning af Fortidens Smag, og af den Aand som regjerede paa de Orsorder, Leidener og Leipziger Universiteter, hvor den endnu opbevares i al sin Reenhed.

Det er for at blive opmærksom paa den forskiallige videnskabelige Aand, at den Studerende bør besøge flere Høiskoler. Studerer han kunns ved et, henrives han af Strømmen, og vænnes til at foragte enhver nye Vending i sin Videnskab, eller ogsaa slavisk, uden nogen Consistenz at tilbede ethvert Orakel, som protegeres af Dagens kritiske Blade. Af denne eensformige Undervisning fødes følgende Fordomme: at Jenerseren foragter Göttingeren, og anseer denne Høiskoles store Mænd, en Heyne, Gatterer, Püter &c. &c. for Videnskabernes Pulverkammere, og deres Palladium (Bibliotheket) for deres Reperations eneste Stykke; og omvendt Göttingeren overseer Jenerseren, og udfriger hans Wiisdom for Logoma-

kie, videnskabelige Kængler og Vieslelyd, og som ei fortjener Opmarksomhed, uden for saa vidt det angaaer Videnskabens Historie. Den københavnske Videnskabs Mand, som ønsker den hurtigste Anviisning til at blive Lærd, og blive bekendt med det store Behikel dertil, Literaturens forborgne Skatte, bør gaae til Göttingen. Den som det er meere magtpaaliggende at aagre med et mindre Antal af Kundskaber, som Selvtanker, bør gaae til Jena. Vil han forene begge Deele tilsammen, besøger han begge Universiteter. Hofsteneren sender sine Søner fra Kiel til Jena eller Göttingen, den Danse derimod aldrig, hvis han ei har høiere Embeds Hensigter med dem, eller de ere forsynede med Reifestipendier. Hvad er Aarsagen? Vist ei Stædernes Dyrhed; thi Levemaaden er ved de fleste tydske Universiteter langt lettere end i København, ei heller Rejsens Kostbarhed; thi den kan ei komme paa 100 Rdlr. med Hen- og Hjemreisen. Et Aars Ophold ved et fremmet Universitet vilde være for den Danse tilstrækkelig, da han som oftest medbringer gode Forberedelses-Kundskaber, den Tydske er derimod endnu gandske raae. Det vilde være en betydelig Binding for ham i hans Videnskab, og give hans Tænkraft et nyt Sving og meere Liv. Endnu en anden Fordeel har denne Lustning under en fremmed Horizont, Befrielse fra den stadelige Fordom som saa fast klæber ved vores Universitets Borgere, ei at kunde høre Forelæsninger efter taget Embeds Examen, og ei at høre Forelæsninger i nogen anden Videnskab end den, som udtrykkelig udfordres til Examen. De tydske Studerende høre alle uden Forskiel mathematiske, physiske, naturhistoriske og filosofiske Forelæsninger; de vælge altid ved Siden af deres Brødstudium et Bistudium; heraf følger at deres

Ideegang udvikler sig, og de blive i deres Cirkel brugbarere Mand, og erholde større Lethed til at orientere sig i enhver Videnskab, hvortil deres lokale Forsætning kan opfordre dem.

Jeg forlod Göttingen i Foraaret 1796 og gik langs med Rhinstrømmen forbi Krigstheatret til Schweiz, hvor jeg forblev den Sommer. Min Opmarksomhed var der henvendt paa den Oekonomie, som bruges i et biergigt Land, fornemmelig paa Engenes Kultur, Gødning og Bending, ligeledes paa den saakaldede Sennwirtschaft paa de høie Alper. Ved en fortrolig Omgang i de schweizeriske Stæder med Landets Lærde lærte jeg noiere kiende Videnskabernes, de videnskabelige Instituters, Bibliothekers og Manuscripters Tilstand, end den Reisende sædvanlig har Leilighed til, jeg meddeelte Publikum en kort Udsigt derover, som findes aftrykt i Journalen Iris og Hebe for Januarii Maaaned 1797. Fra Schweiz gik jeg over Geneve og Lyon til Paris, hvor jeg forblev 9 Maaeneder. Jeg blev der Medlem af det lærde Institut Lycée republican, hvor der holdtes fortræffelige Forelæsninger i Chymie, Physik, Naturhistorie, skønne Videnskaber, de levende Sprog, o. s. v., her lærte en Fourcroy, Deparcieny, de la Harpe, Demoustier og flere berømte Mand. Med Lyceummet var forbundet en Klub, Læsekabinet, fysikalsk Apparat, Bibliothek og deslige.

Den Tid som blev mig tilovers, anvendte jeg paa National-Bibliothekets Manuscriptsamling, for at samle Varianter af tvende vigtige gradske Codices til det Nye Testaments Kritik, nemlig: Kultero Paris. 6. regius olim 2244. b. nunc 50. og Coll. 2844. olim regius 1871. b. nunc

14. Jeg var til dette Arbeide opmuntret af Dr. Griesbach i Jena.

Af Antistes Hef i Zürich blev jeg ombedet at oplede for ham i det pariser Manuscript. den græske Text til det latinske Evangelium, kaldet: Evang. Nicodemi, som findes i Fabricius's Apocrypha N. T., jeg var saa lykkelig at opfylde hans Begjæring. Dette Arbeide var med nogen Vanskelighed forbunden, dels fordi at de græske Mss. Fabricius havde laant fra Paris til Hamburg, havde siden den Tid passeret igiennem flere Bibliotheker, og havde med Tiden faaet andre Numero, saavel i de trykte som Kjevne Kataloger, dels af den Aarsag, at det pariser Manuscript. har en stor Mængde Pseudepigrapha N. T. især latinske, som ere hæftede tilsammen med Homilier og andre uvedkommende Ting. Disse Pseudepigrapha have ofte lignende Titler, men variere i Indholdet, og omvendt af forskiellig Titel, men af eens Indhold. Endelig efter megen Søgning, fandt jeg, ved Hielp af den lærde Professor Dutheil, første Bibliothekar ved Mscr., den græske Text i een af de Codices Prof. Fabricius har benyttet i Hamburg, og hvoraf han havde taget sin *Αναφορά πιδας*. Besynderligt var det af Fabricius, at lade aftrykke

en latinsk Oversættelse af et Evangelium, da han havde den græske Text imellem Hænderne, men Titlen og Indledningen til den græske Codex maae have forvildet ham. Det sidste er saa meget rimeligere, da han ei taler om nogen græsk Text, men blot beraaber sig paa, at der skal gives en græsk Codex deraf i den Colbertinske Samling, og efter dette Bink gif Antistes Hef. Den græske Text til Evangelium Nicodemi s. Acta Pilati fandtes i Cod. 770, og er den samme Codex hvoraf Professor Fabricius i Hamburg har taget sin *Αναφορά πιδας*, og hvorom han taler i sine Apocrypha N. T. p. 972, hvor den har det No. 2493 *). Ved at conferere den latinske Oversættelse med den græske Text, fandt jeg i de 12 første s., nemlig fra pag. 238 til 264 hos Fabricius, ingen betydelige Afvigelser, uden at den 7de Section, hos Fabr. p. 252 seilede, ligeledes Begyndelsen af den 8tende Section indtil de Ord: Et alii quidam multi ex Judæis, & viri & mulieres clamaverunt, dicentes. Enden af s. 12, ligeledes s. 13, varierede noget; fra s. 14 indtil Enden af Mscr. varierede det meget, og naesten aldeles fra det latinske Evangelium, og endede hastigere end det latinske. Derpaa følger en anden

*) Antistes Hef var af samme Mening, som jeg, og i et Brev af 7 Apr. 1797, svarede har mig: Quod tandem reperisti sub n. 770. (olim 2493) Nicodemi Apocryphum, græce scriptum, id ipsum esse, ejus versionem latinam, sed in multis a græca veritate aberrantem, libro suo inseruit Fabricius, pertvassimum habeo. Græcum vero Codicem ipse non inspexisse videtur; versio enim, ab ipso in lucem prolata, eadem profuse est cum illa, quam in Monumentis Patrum Orthodoxographis (Fol. Basileæ 1569) reperire est, ne mendis quidem typographicis sublati. Multum me Tibi jam debere, lætus gratusque fateor: sed si per tempus liceret, Codicis græci partem posteriorem describere, id mihi longe gratissimum foret. Tot enim in hac libelli parte lectiones occurrere variantes suspicor, ut eas omnes excerpere non minus molestum, immo vero molestius foret, quam totam describere. Ibsølge denne Begjæring sendte jeg ham en Afskrift af den sidste Deel. Hr. Antistes Hef havde til sin Brug to græske Mscr. af det samme Evangelium fra Bibliotheket i München, det var ham derfor magtpaaliggende at kende det pariser,

Fortælling, som bærer den Titel: Η Φήμις τῶν
 ενφ τε από αριμαδέας, τῆ ἡττησάμενς τό σωμια
 κριςῆ παραδωσῆσῶσ.

Nogle Breve af blandet Indhald fra Paris,
 for det meste videnskabelige, findes aftrykte i Iris
 og Hebe under den Titel: Breve fra en dansk
 Rejsende.

Fra Paris gik jeg i Foraaret 1797 iglennem
 Belgien, Flandern og Holland til England. Jeg
 var anbefalet til Sir John Sinclair Bart. President
 for Landhuusholdning-Selskabet, og dets Sekretair
 Arthour Young. Den sidste forskaffede mig i
 Nærheden af sin Gaard i Suffolk Bekjendtskab
 med en formuende praktisk Landmand, i hvis Huus
 jeg forblev et Par Maaneder. I Selskab med
 ham gjorde jeg bestandig smaae Ekursioner om-
 kring i de nærliggende Schires. Jeg besøgte der-
 paa de midderste og sydlige Provindser af England.
 Winterens Ankomst og de korte Dage nødede mig
 tilbage til London. Det fortreffelige Sir Joseph
 Banks Bibliothek, Landhuusholdnings-Selska-
 bets Kontoir og Sessioner, hvortil jeg havde frie
 Adgang, beskæftigede mig der indtil Aarets Udgang.
 Efter et halv Aars Ophold i England forlod jeg
 London, og gik over Yarmouth, Cuxhaven, Ham-
 burg, tilbage til Kiebenhavn, hvor jeg ankom i
 Enden af Januarii Maaned.

Jeg har opholdt mig i trende Aar paa frem-
 mede Universiteter og to Aar paa Reiser. Til min
 Reise har jeg ei erhoidt anden akademisk Underskyt-
 telse end det Rosenkrandske Stipendium paa 120
 Rdlr. Til den oekonomiske Reise i England er-
 holdt jeg en Kgl. Gratifikation paa 300 Rdlr. af
 Kassen ad usus publicos. I øvrigt kan jeg ei

undlade, at jeg skylder min Ven og Belynder Grev
 K. W. von Schack, af hvem jeg har en aarlig
 Pension, indtil jeg bliver befordret, Mueligheden
 af at kunde giøre en saa lang og kostbar Reise.

VII.

Det Klostgaardske Legat til et nyt Profes-
 sorats Oprettelse ved Kiebenhavns Uni-
 versitet.

Conferenceraad Friderich Klostgaard, een af
 Danmarks berømteste Lærde i dette Aarhundrede,
 og en sand Polyhistor, var en Søn af den i sidste
 svenske Krig navnkundige Amtsforsvalter over Kron-
 borg Amt, Hans Klostgaard, Eier af Kragerup
 ved Helsingør, paa hvilken Gaard vores Klost-
 gaard kom til Verden 1671. Hans Levnet og
 Skrifter ere kortelig berorte i Worms lærde Lexi-
 con; men en vidtløftigere Beretning om begge
 Deele, som dog ikkun er et Udkast til en udførlig
 Levnetshistorie, der ikke er bleven fuldført, læses
 dänische Bibliothek VItes Stück No. XII. fra
 S. 512 til 584 og VIII St. No. XVIII fra S.
 676 til S. 700.

Efterat have omtumlet sig i adskillige Embeder
 og Forretninger, og endog svinget sig til en Ober-
 secretairs Post i det danske Cancellie, endte han
 med Translatortienesten ved Øresunds Soldkam-
 mer, hvorfra han dog, efter en kort Tids Tiene-
 ste, i Aaret 1731 blev afskediget med en anseelig
 Pension; og efter denne Tid levede han indtil sin
 Dødsdag 1745 paa sin Gaard Kragerup, ene op-
 osfrende sig til Studeringer. Hans Samling af
 Haandskrifter i mange Literaturens Fag, hvilke

han med store Bekostninger havde lagt sig til, fornemmelig i Orford, Paris og Rom, skal med det Danneftold-Samsviffe Bibliothek være kommen til det store Kongelige Bibliothek, hvor den nu glemmes.

Her har jeg allene med hans Gave til Universitetet at gjøre.

Under 18 Juni 1736 tilsendte han Consistorium en Obligation paa 4200 Rdlr., saaledes lydende:

"Jeg Friderik Rostgaard til Kragerup, Seyerød, H. R. M. Conferents-, Etats- og Justitsraad, gjør hermed for alle Vedkommende vitterligt: at jeg i Dag undertegnede Dato, haver udfærdiget et Instrument i det latinske Sprog, forfattet som et Gavebrev, indeholdende en velmeent Foundation, om en Gave til Kiøbenhavns Universitet, og deri udførligen forklaret, hvortil og paa hvad Maade samme Gave burde anvendes og Foundationen iværksættes, og saasom jeg i samme Instrument og Gavebrev som følger med, og er lagt ved denne min Obligation, haver tilsagt at ville til Rector og Professores indlevere en tilstrækkelig Forsikring for den ublovede Summa Penge, nemlig 4200 Rdlr. i courant Mynt, som dog ikke førend efter min og elskelige Hustrues, Frue Conradine Revenfelds dødelige Afgang ber udtalles, saa er til den Ende, nærværende Panteobligation udfærdiget, ved hvilken jeg Friderik Rostgaard kiendes og vitterliggjør for mig, min Hustru og begge vores Arvinger, een for alle, og alle for een, at være pligtig og skyldig at betale til Kiøbenhavns Universitet, den Summa 4200 Rdlr. i courant Mynt, for hvilken Summa jeg til velbemeldte Rec-

tor og Professores i allerførste Prioritet pantsætter den mig tilhørende Insel Segerød under Siæl-lands Stift, Der Solms Amt beliggende (som er næsten 150 Eder. Hartkorn, med jure patronatus til Segerød Kirke, som er anslagen for 20 Eder. Hartkorn) som tilligemed det hele Segerød Land og alt dets tilhørende, ligesom jeg af min sal. Fætter, Krigs-Commissario Jens Rostgaard, mig det altsammen tilforhandlet haver; eller i des Mangel saameget af mine visse og redeste Midler, som til den ovenmeldte Summes Udredning behøves, skal blive Universitetet til et fast og uryggeligt Pant, indtil at denne min Panteopforfrøining med fornævnte Summa 4200 Rdlr. af mine Arvinger fædesles vorder indfriet. Dog skal herved iagttages, at ligesom jeg i fornævnte Instrument og Gavebrev udtrykkelig haver forbeholdet mig den Magt og Friehed, indtil min Dødsdag, at forandre, ja ganske at igienkalde denne min sidste Willie; saa vil jeg og have samme Ret og Friehed i Henseende til denne min udstædte Obligation og Panteopforfrøining, som ikke skal have nogen Kraft eller Virkning, hverken imod mig selv eller min Hustru, førend Gud ved en salig Død haver kaldet os begge ud af denne majsommelige Verden, da det skal stande Rectori og Professorerne frit for denne min Panteobligation til Landstinget at lade lase (Saa fremt mine Arvinger ikke heller ville resolve til strax at udtalle bemeldte 4200 Rdl.), hvilket og er conform med Lovens 5te Bog 3 Cap. 32 Art. pag. 741, som endog saa i Henseende til Stiæder tillader en Opsættelse i Eiden, naar det er efter Testamentet som ei fuldbyrdes førend Mand er død. Men naar oftbemeldte latinske Instrument og Gavebrev tilligemed denne min Panteobligation (som under en og den samme Convolut, og under min

Forsøgling indleveres til sikker Forvaring i Rectoris Magnifici saakaldede Ledisse i Consistorio) førend min dødelige Afgang ikke vorder af mig tilbagekaldet, eller af mig selv ved et lovtigt og troeværdigt skriftligt Document annulleret og tilintetgjort; da bør denne min Panteskrivning strax efter min og min Hustrues Død have al den Kraft og Virkning, som den allerbeste Panteobligation nogentid i Danmark haver havt. Dets til Bestyrkelse haver jeg denne min Obligation fra Begyndelsen til Enden med min egen Haand skrevet, og med mit sædvanlige Signete forseglet".

Datum Kiøbenhavn den 18 Jun. 1736.

S. Rostgaard.

(L. S.)

Testamentet er affattet paa Latin i disse Ord:

In nomine sanctissimæ & individuæ Trinitatis ego Fridericus Rostgaard, villæ Kraagerup atque insularum Segerød & Anholt possessor, S. R. M. Dan. & Norv. Consil. Conferentiæ status & justitiæ, pium illud propositum quod dudum in animo meo volvi, per præsentis tabulas declarare constitui, eum præcipue in finem ut etiam post decessum erga patriam meam & almam matrem Universitatem hauniensem ipsamque augustissimum Monarcham, cujus nunquam satis laudanda clementia factum, ut mihi, ingravescente jam ætate, non tantum optatissimum otium concessum, sed & honestissimus census in singulos annos constitutus fuerit, grati animi publicum aliquod signum extaret.

§. 1.

Primo quidem parvam illam librorum suppellectilem, tam manusciporum quæ histo-

riam & antiquitates patriæ inprimis spectant, quam typis editorum codicum, quam post varia fata adhuc servavi, tanquam tenuem symbolam, sed progressu temporis augendam, bibliothecæ Universitatis hauniensis consecro; quam uxor vel heredes mei, quam primum cum morte hanc vitam commutavero, extradere debent, secundum tenorem illius catalogi, quem manu mea signavi.

§. 2.

Deinde egregia majorum vestigia quamvis non passibus æquis pressurus, aliquam fortunarum mearum partem, quæ tamen illam portionem, quam arbitrio mariti patriæ leges permittunt, neutiquam excedet, eidem celeberrimæ Universitati destinavi: cujus summam administrationem & usum articuli sequentes explanabunt.

§. 3.

Quod præcipue in votis semper habui, omne id est, quod patriæ gloriam & utilitatem Universitatis aliquo modo amplificare potest. Cum itaque apud Danos meos nihil minus excultum deprehenderim, quam historiæ & antiquitatum septentrionalium studium, quod utrumque tamen vel a spissis ignorantia tenebris protrahi, vel a quotidiana & execranda inimicorum & invidorum calumnia vindicari optimo jure meretur. Nullum huic malo convenientius futurum esse remedium credidi, quam si, accedente consensu augustissimi, de cujus sanctissimo & cognitissimo in patriam & Universitatem zelo nullus dubito, unus adhuc Professor qui historiæ & antiquitates septentrionales pro virili

docere possit, in gremium illustris Universitatis hauniensis admittatur, eorumque privilegiorum quæ sacra regia majestas dicitaverit, particeps fiat.

§. 4.

Ut igitur ad hanc metam perveniatur, nullam breviorē viam excogitare potui, quam ut ad istius professoris sustentationem non minus quam domicilium necessarij reditus assignarentur, quos mediante prudentissima Universitatis cura, si non illico, tamen post decursum aliquot annorum percipere iisque in posterum jugiter frui possit. Cujus propositi optatum complementum mihi promittunt insignia illa incrementa, quibus Walkendorffii, Scheliorum & Borrichii legata annuatim exaggerantur.

§. 5.

Quoniam vero bona mea hereditaria conjugii & filiarum natu minimæ liberisque filiarum natu maximæ facta tectaque lubens relinquere volo; quanquam uxor mea in communionem nullas facultates introduxerit, & dotem suam bis mille thalerorum imperialium pro lubitu administrandam, post divenditam ante decennium bibliothecam, a me obtinuerit: illam pecuniam quam favore augustissimi ex telonio onerifico per hos sex annos percepi, ad pium hunc usum erogandam constitui, parva saltem summa ex patrimonio siquidem in alias familias transituro adjuncta; ut habeatur furculus diligenti cura in arborem aliquando evasurus, cujus fructus ad negotii decreti stabilimentum sufficerent.

§. 6.

Itaque in nomine sanctissimæ Trinitatis ad novam istam historiarum & antiquitatum sep-

tentrionalium professionem post aliquod tempus instituendam, Universitati hauniensi ego Fridericus Rostgaard per præsentēs tabulas do, dico, dedico & lego sortem quatuor mille thalerorum imperialium statim post meam & conjugis meæ mortem numerandam, quæ iisdem omnino conditionibus quibus legatum Borrichianum collocari & per integros quadraginta septem annos, perceptis legitimis & in Dania licitis usuris earumque accedentibus usuris, ejusmodi perpetuo augmento cumulari debet, usquedum habeatur ea fors, cujus annua usura sustentationi dicti professoris sufficere aliisque non spernendis usibus infervire possit.

§. 7.

Sed quem ad modum ex professorum numero in illustri Universitate oxoniensi, unus in memoriam fundatoris Savillianus, alius Camdenianus, & apud upsalienses Schyttianus nominantur; ita quoque hunc professorem rosgardianum appellari eo ardentius optarem, quod nullus mihi relictus sit filius, qui nominis mei memoriam ad posteros derivare possit, nullique vel agnati vel cognati mei, nisi ex longinquo arcessendi existant, & nota sint exempla sacræ scripturæ, ubi vel ipse summi numinis jussu de conservanda nominis memoria prospectum est.

§. 8.

Ut autem alma Universitas de ipsa sorte primaria, adeoque de animo & voluntate mea plenariam securitatem habeat, eo ipso die quæ hæc tabulæ Universitati offerentur, vel tota fors dictorum quatuor mille thalerorum imperialium una cum usura unius integri anni in domum

Consistorii apportabitur, vel chirographum meum ejusdem plane valoris idonea hypotheca firmitum, extradetur. Quo facto nullus dubito, quin apocha vel testimonium acceptationis a magnifico domino Rectore Universitatis mihi vel heredibus meis reddatur.

§. 9.

Ex quo tempore alma Universitas hujus pecuniæ administrationem in se receperit, eamque additis ad sortem primariam annuis usuris atque usurarum usuris ita auxerit, ut post exactos primos quinque annos habeatur summa quinque millium centum & quinque talerorum imperialium (5105); tum ea pecunia quæ sortem primariam quatuor mille talerorum superabit, nimirum mille centum & quinque taleri imperiales (1105) toti collegio consistoriali, ad exemplum legati Borrichiani in aliquale, ut ut exile præmium administrationis vel instar mercedis tutelaris sive rectius honorarii a me offeratur, ut ejus annua usura æqualiter dividenda domini professores qui ad diem sancti Thomæ superstites fuerint, in perpetuum gaudeant; non excluso novo, de quo hic agitur, professore, quin ejusmodi manusculi particeps fiat, ut primum auctoritate regia nominatus, inter philosophos adoptatus, & in collegium consistoriale admittus fuerit.

§. 10.

Sed ne primi quatuor anni absque ullo salario transeant, non tantum sortem ipsam primariam quatuor mille talerorum imperialium, quæ in chirographo meo continetur, verum etiam unius anni usuram (200), sive ducentos tale-

ros imperiales, magnifico domino Rectori Universitatis illico post meum & uxoris meæ decessum, heredes nostri solvere tenebuntur, quam primum de utriusque morte certus nuntius ipsi allatus fuerit: cujus ultimæ summæ in quatuor partes æquales dividenda, unam quartam sive quinquaginta taleros imperiales sub exitu singulorum horum quatuor primorum annorum domini professores eo modo, quem articulus proxime præcedens nonus docet, inter se partientur.

§. 11.

Porro post elapsos quadraginta duos annos, adeoque completis integris quadraginta septem annis a prima institutione computandis, fors primaria cum augmentis suis, quæ ex usuris & usurarum usuris enata sunt (31046) ad summam triginta unius mille, quadraginta & sex talerorum imperialium accrescet; non computatis mille centum & quinque illis talaris imperialibus, qui ex primorum quinque annorum redditibus collecti dominis professoribus, juxta articulum nonum, cesserunt.

§. 12.

Quam quidem integram triginta unius mille quadraginta & sex talerorum imperialium summam, tanquam sortem primariam nunquam diminuendam, si deus ter optimus maximus hisce coeptis fuerit, omnesque infelices casus averterit, piæ curæ & solerti administrationi cœtius senatus academici hauniensis qui nunc ad clavum sedet, ejusque dignis successoribus maximo opere commendatam volo. Ex quorum numero dominum quæstorem academiæ omnium horum legatorum ephorum perpetuum no-

mino, eiqve non tantum aequalem cum reliquis dominis professoribus praemii portionem, sed & insuper annuos viginti taleros imperiales exreditibus, qui paragrapho decima sexta indicantur, per praesentes lego. Omnes autem ex hac totali vel generali sorte deinceps proventuri recitus annui sequenti modo distribuentur.

§. 13.

Primo. Ad sustentationem dicti professoris historiarum & antiquitatum septentrionalium pertinebit omne lucrum annuum, quod viginti duo mille taleri (22000) imperiales ex se gignere possunt; quae ille vicissim praestabit, a nupero foundationis Universitatis diplomate, vel regio ipsi olim tradendo, mandato discet: Utinam omnia in gloriam divini nominis & patriae utilitatem cedant!

§. 14.

Secundo. Ad domicilium ejusdem novi professoris fructus annui ex quatuor mille taleris imperialibus (4000) pullulantes addicti sunt.

§. 15.

Tertio. Ad perpetuum incrementum librorum a me Universitati oblatorum redditus omnes, quos ferre possunt (1000) mille taleri imperiales consecrantur: hac quidem lege, ut bibliothecario Universitatis annui quinque talari imperiales dandi sint, reliqui vero quadraginta quinque talari imperiales coemendis libris rarioribus, vel ad botanicam vel historiam naturalem, vel ad linguas orientales spectantibus inserviant.

§. 16.

Quarto. Ad cunctos dominos professores pro administratione omnium & singulorum horum legatorum universum commodum, quod ex forte mille (1046) & quadraginta sex talerorum imperialium profluere potest, instar secundi honorarii una cum largissima remuneratione summi numinis redundabit; praeter redditus illos annuos ex mille centum & quinque taleris imperialibus capiendos, de quibus articulo superiori nono facta est mentio.

§. 17.

Quinto. Ad exemplum illorum stipendiorum, quae a quibusdam celeberrimis viris, nunc in coelis beatis instituta fuerunt, ad foundationem duorum stipendiorum pro quatuor eruditissimis a theologica facultate eligendis, in collegio regenziano (640), annuus fructus, quem sexcenti & quadraginta taleri imperiales progignere possunt, sit dedicatus. Ea tamen conditione, ut binorum contubernium alter, alternis annis pro isto stipendio in auditorio regenziano publice disputaturus, & disputationis exemplum in bibliotheca Universitatis publica collocaturus sit.

§. 18.

Sexto. Ad specimina publica duorum, vel ad summum quatuor doctorum alumnorum, qui errores & calumnias exterorum circa res & antiquitates danicas solide refutabunt, vel in historia naturali regnorum septentrionalium enucleanda ingenium exercebunt, omnia emolumenta, quae ex forte octingentorum & sexaginta talerorum imperialium (860) per singu-

los annos colligi possunt applicabuntur, sed ita ut ejusmodi specimina vel in modum dissertationis, disputationis, declamationis vel alterius tractatus typis exscripta cum publico communicentur; & ex singulis unum exemplar in bibliotheca Universitatis publica asservandum bibliothecario tradatur, antequam eorundem auctores praemiorum ab amplissimo senatu academico in antecessum proponendorum & juxta complura suffragia diligentiae & expensorum habita ratione distribuendorum, participes fieri possint. Enixe autem rogantur domini professores, ut illos imprimis alumnos, qui in insula Daniae Sellandia nati, & inter hos, qui ex schola publica helsingorana vel forana ad Academiam dimissi fuerint, cum uno vel altero Islando, si doctrina & ingenio ceteris non fuerint inferiores, ad hujusmodi stipendium, illudque, de quo paragrapho decima septima dictum, sed ab unoquoque alumno semel tantum percipiendum, admittant.

§. 19.

Septimo. Foenus annuum mille talerorum imperialium (1000) in perpetuum, volente Deo, adaugeri debet, ad methodum in legato Scheliano praescriptam, ita ut post singulos decem annos nova fors quingentorum talerorum exoriatur, cujus dimidia parte, ex arbitrio totius Consistorii, harum foundationum aliqua augeri, vel obortae lacunae, expensae inevitabiles, inflictaeque vulnera sarciri possint; eodemque modo semper procedatur. Altera vero dimidia pars ad ipsam perpetui incrementi sortem addatur.

§. 20.

Octavo. Qui tandem restant quingentorum talerorum imperialium annuus proventus, Universis dominis professoribus tertii cujusdam, & si admodum parvi honorarii loco sit dedicatus.

§. 21.

Si vero impraevisum aliquod infortunium, quod clementissimus Deus avertat, impediret, ne omnia & singula jam recensita legata rite constitui possent, penes illustre Consistorii Collegium statuto, ejusque in potestate esto, ea quae summe necessaria & cum mente testatoris quam maxime convenire censeantur, primo ordinare, & meliora tempora expectando, quem ad modum respectu Collegii Elersiani observatum fuit, deinceps reliqua etiam exsequi; modo non negligatur, in rebus majoris momenti excellentissimi Academiae Patroni consensum expetere.

§. 22.

Quin & in potestate totius Consistorii esto, praescriptum illum quadraginta septem annorum terminum triennio vel ulteriori temporis additamento extendere, si necessitas jusserit, & totalis vel generalis triginta unius mille quadraginta & sex talerorum imperialium summa intra tempus a Testatore definitum neutiquam poterit colligi.

§. 23.

Tandem & penes me stabit, quamdiu hac vitia fungor, praesentes haec tabulas & adjunctum chirographum meum reposcere, & quae haec dicta & scripta sunt, vel mutare vel revo-

care & penitus rescindere; idque vel per me ipsum, vel per mandatum subscriptione mea & duorum fide dignorum testium roboratum, ne de ejusmodi revocatione vel minimum exoriri dubium vel suspicio foveri possit.

§. 24.

In quorum omnium fidem præsens instrumentum non tantum propria mea manu, sed a regio Notario publico, præsentem ejusdem teste ordinario subscriptum nostrisque sigillis communitam fuit. Actum Hafniæ Anno a Nativitate Christi millesimo septingentesimo trigesimo sexto die decima octava mensis Junii.

F. Rostgaard.

(L. S.) (L. S.)

For Ustuderede meddeles denne danske Overfattelse.

”Den allerhelligste og udeeltbare Trefoldigheds Navn. Jeg Friederich Rostgaard, Eier af Gaarden Kraagerup og Herne Segerve og Anholt, H. K. M. Conferents-, Etats- og Justitsraad, har besluttet ved nærværende at bekiendtgjøre det gudelige Forsæt jeg længe har haft i Sinde, fornemmelig til den Ende, at der ogsaa efter min Død maatte være et offentligt Minde om min Taknemmelighed imod mit Fædreland og Kiøbenhavns Universitet, og selv imod min allernaadigste Konge, hvis aldrig nok prisede Mildhed jeg har at takke, at jeg i min tiltagende Alderdom ikke allene nyder en forønsket Røe, men ogsaa et anstændigt aarligt Udkomme”.

§. 1.

”Først skænker jeg til Kiøbenhavns Universitets Bibliothek den lidet forraad af Bøger, saa-

vel haandskrevne, fornemmelig til Fædrelandets Historie og Antiquiteter henhørende, som ved Trykken udgivne, hvilke jeg efter mange Farer har ræddet, som et lidet Tilskud, der dog med Tiden kan blive større. Denne Bøgerforraad skal min Hustru eller Arvinger, saasnart jeg har omskiftet dette Liv med Døden, være forbundne til at udlevere, efter den Fortegnelses Indhold, som jeg med min egen Haand har opsat”.

§. 2.

Dernæst har jeg, for at selge, skøndt med ulige Skridt, være Forsædres Spor, bestemt det samme berømte Universitet en Deel af min Formue, som dog ingenlunde overgaaer den Part, som Landets Love overlade til Mandens Disposition. Hvori denne bestaaer, og hvorledes den skal administreres og anvendes, skulle de følgende Artikler forklare.

§. 3.

Mit fornemste Ønske har altid været, at bidrage noget til at kunne paa nogen Maade befordre Fædrelandets Ære og Universitetets Gavn. Da jeg nu hos mine danske Landsmænd intet Studium finder mindre dyrket, end den nordiske Histories og de nordiske Oldsagers, hvilket dog med største Ret fortjener deels at fremdrages af sit tykke Uvidenheds Mørke, deels at forsvares imod vore Fienders og Misunderses daglige og stammelige Dagvaskelse; saa har jeg ikke anseet noget Middel mere passende imod dette Onde, end naar der, med Hans Kongelige Majestæts Samtykke, hvis Nidkærlighed for Fædrelandet og Universitetet er bekiendt nok, endnu en Professor blev antaget til at lære Historien og de nordiske Antiquiteter, og sig

Deel i de ham af H. R. M. allernaadigst tilstaaede Privilegier.

§. 4.

For da at komme til dette Maal, har jeg ikke kunnet optænke nogen kortere Vej, end at de fornødne Indkomster til saadan en Professors saavel Underholdning som Boepæl blive anviste, hvilke han ved Universitetets kloge Forvaltning, kunde, om ikke strax, saa dog efter nogle Aars Forløb, nyde, og siden bestandig oppebære. Denne Hensigts forenkede Opsyldelse lover jeg mig af den mærkelige Tilvært, hvormed Balkendorfs, Schellers og Borchs Legater aarlig forøges.

§. 5.

Men da jeg gierne ønsker at efterlade mine Arvegodsfer hele og holdne til min Hustru og yngste Datter, saavel som min ældste Datters Børn, endskjondt min Hustru ingen Midler har indbragt i vor falles Boe, og har faaet sin Medgift af 2000 Rdlr. til egen Naadighed af mig, efter at jeg for ti Aar siden solgte mit Bibliothek; saa har jeg bestemt at anvende til dette gudelige Brug de Penge, som jeg i de sidste sex Aar ved Kongelig Naade har oppebaaret af Øresunds Told, med et ringe Tillæg af min egen Formue, som ellers vilde komme til andre Familier; paa det at der kunde have en liden Nøde, der ved flittig Pleining kunde engang blive til et Træe, hvis Frugter vare tilstrækkelige til mit Forsæt.

§. 6.

Derfor i den høihellige Trefoldigheds Navn, giver, stianker og legerer jeg, *Friderich Rostgaard*, til at oprette om nogen Tid dette nye Professorat i Historien og de nordiske Antiquiteter, en

Kapital af 4000 Rdlr., som strax efter min og min Kones Død skal udbetales, og paa de selvsamme Vilkaar som det Borkenske Legat, skal udsættes, og i hele 47 Aar ved den lovlige, og i Danmark tilladte Rente og Rentens Rente, saaledes bestandig kan vore og tiltage, indtil man faaer en Capital, hvis aarlige Rente kan være tilstrækkelig til den omtalte Professors Underholdning, og tiene til anden nyttig Brug.

§. 7.

Men ligesom ved det berømte orfordste Universitet af Professorernes Antal een kaldes til *Stifterens Erindring Savilianus*, en anden *Camdenianus*, og ved *Academiet i Upsal* er en Professor *Schyttianus*; saa ønsker jeg ogsaa at denne Professor maa kaldes *Rostgardianus*; og det saa meget mere, som jeg ingen Søn efterlader mig, der kan forplante mit Navn til *Efterlægten*, og jeg ingen Frænder eller Betslægtede har uden lange borte, der ogsaa i den hellige Skrift findes Exemppler, at Gud selv har besaalet at sørge for sit Navns *Thukommelse*.

§. 8.

Men at Universitetet kan have fuldkommen Sikkerhed for Hovedstolen, og altsaa være aldeles forvissat om min Billie, saa skal paa samme Dag som dette Testament leveres Universitetet, enten den hele omtalte Capital af 4000 Rdlr. tilligemed et heelt Aars Rente, leveres paa *Consistorium*, eller min *Panteobligation* paa samme Sum. Og tvivler jeg da ikke paa, at jo Universitetets Rector giver mig eller mine Arvinger et *Modtagelsesbeviis*.

§. 9.

Fra den Tid af Universitetet har paataget sig disse Penges Bestyrelse, og ved aarlige, til Hovedsummen, lagde Renter og Renters Renter, saaledes forøget den, at der efter de fem første Aar have en Sum af 5105 Rdlr., saa skænker jeg de Penge der overskyde den første Hovedstol af 4000 Rdlr., nemlig 1105 Rdlr., til det hele Collegium Consistoriale, efter det Norske Legats Exempel, til nogen, hvorvel liden Belønning, for Administrationen, som et Slags Bærgemaalspenge eller rettere Honorarium (Vestfænt), hvoraf den aarlige Rente skal bestandig deles lige imellem de Herrer Professorer, som til St. Tomas Dag ere i Live; hvorved den nye Professor, som her omtales, ikke maa udelukkes fra at tage Deel i denne ringe Gave, saasnart han af Kongen er udnævnt, og antaget i det philosophiske Facultet, og har faaet Sæde i Consistorium.

§. 10.

Men at ikke de fire første Aar skal gaae hen uden noget Salarium, saa skal mine Arvinger, saasnart de have Vished om min og min Kones Død, være forbundne strax at udbetale til Universitetets Rector, ikke allene Hovedstolen af 4000 Rdlr., som indeholdes i min Forfærdning, men ogsaa eet Aars Rente eller 200 Rdlr.; hvilken sidste Sum skal deles i fire lige Dele, hvoraf de Herrer Professorer skal ved ethvert af de første fire Aars Udgang, dele imellem sig den ene fjerdedeel eller 50 Rdlr., paa den Raade som næstforegaaende Artikel viiser.

§. 11.

Efter 42 Aars Forløb, og altsaa naar fulde 47 Aar, fra første Stiftelse at regne, ere forløb-

ne, skal Hovedstolen, tilligemed den Tilvæxt, den har faaet af Renter og Renters Renter, være til den Sum 31046 Rdlr.; uden at regne de 1105 Rdlr. med, som ere saaledes af de første fem Aars Renter, og efter den 9 Artikel tillagte Professorerne.

§. 12.

Denne hele Sum af 31046 Rdlr., som en Hovedstol, der aldrig kan formindskes, naar den Allerhøieste ynder dette Foretagende og afvender alle ulykkelige Tilfælde, anbefaler jeg paa det indstandigste til det heele academiske Raad, som nu er, og dets værdige Eftersmand, at drage kærslig Omforg derfor og administrere det med al Flid. Af disses Antal udnævner jeg Academiets Hr. Quæstor til at være alle disse Legaters bestandige Ephorus, og tillægger ham ikke allene en lige Portion i Honorarium tilligemed de øvrige Professorer, men ogsaa desuden aarlig 20 Rdlr. af de Indkomster som i den 16 §. ommaltes. I det øvrige skal alle de af denne totale Sum siden udbragte aarlige Indtægter paa følgende Maade uddeles:

§. 13.

a) Til Underholdning for omtalte Professor i Historien og de nordiske Antiquiteter, skal al den aarlige Indtægt here, som 22000 Rdlr. kan føde af sig. Hvad han derfor skal præstere, vil han blive underrettet om af Universitetets nyeste Fundats, eller af den Kongelige Bestalling som ham i sin Tid vil blive udfærdiget. Gud give, at alt maa geraade til det guddommelige Navns Ære og Fædrenelandets Gavn.

§. 14.

b) Til den samme nye Professors Bopæl ere de aarlige Renter af 4000 Rdlr. bestemte.

§. 15.

c) Til en bestandig Tilvært af de Bøger som jeg har skænket til Universitetet, bestemmes Renterne af 1000 Rdlr., saaledes, at de 5 Rdlr. aarlig skal gives til Universitetets Bibliothekarius, og de øvrige 45 Rd. anvendes til at købe sædne Bøger, hørende enten til Botaniken eller Naturhistorien eller til de slesvigske Sprog.

§. 16.

d) For at administrere alle disse Legater skal al den Fordeel, som af den Kapital 1046 Rdlr. kan komme, tilflyde samtlige Herrer Professorer, som det andet Honorarium, tilligemed den Allerhøiestes rigelige Betsignelse; foruden de aarlige Indtægter af 1105 Rdlr., hvorom i den foregaaende Artikel ikke er meldet.

§. 17.

e) Efter Monstret af de Stipendier, som af nogle berømte, nu døde Mænd, have været stiftede, maa den aarlige Rente af 640 Rd. Capital, anvendes til at stifte to Stipendier paa Regentens til fire lærde Studentere, som udværges af det theologiske Facultet; dog paa det Vilkaar, at af de to Contubernaler, den ene hver andet Aar offentlig disputerer for dette Stipendium i Regentens Auditorium, og en Afskrift af Disputatsen forvares paa Universitetets offentlige Bibliothek.

§. 18.

f) Til to eller høit fire lærde Alumners offentlige Prøvekrifter, hvori de grundig igiendrive de Fremmedes Vildfarelser og Vagvadvælselser i Henseende til danske Tildragelser og Antiquiteter, eller øve Demmet i at oplyse de nordiske Rigers Natur-

historie, skal alle de Indkomster anvendes, som af 860 Rdlr. Capital aarlig kan udbringes, men saaledes, at saadanne Prøvekrifter skal trykkes og offentlig bekendtgjøres, enten i Form af en Disputats, eller anden Afhandling, hvoraf et Exemplar skal leveres til Universitetets Bibliothekarius for at opbevares paa dets offentlige Bibliothek, førend Forfatterne kan tage Deel i de Belønninger, som det academiske Senat i forveien har udsat, og som skal uddeles efter de fleste Stemmer, med Hensyn til den udviste Flid og havde Bekostninger. Men de Herrer Professorer ombedes indstændig, at de til dette Stipendium, saavelsom det hvorom er talt i 17 §. fornemmelig antage de Alumner som ere fødte i Slesvig, og iblandt dem saadanne som ere dimitterede fra Helsingers eller Soros offentlige Skolet til Akademiet, tilligemed en eller anden Islander, naar de i Lærdom og Demme ikke ere ringere end de andre Alumni. Men dette Stipendium kan ikkun nydes een gang af hver Alumnus.

§. 19.

g) Den aarlige Rente af 1000 Rdlr. bør stedse henlægges efter den Maade som er foreskrevet ved det schleske Legat, saa at efter hver tiende Aar en nye Capital af 500 Rdlr. opvozer, med hvis halve Deel en eller anden af disse Fundationer efter Consistoriets Tykke kan sørges, eller opkomne Huller, uundgaaelige Udgifter eller paakommen Skade kan bødes; hvormed bestandig paa samme Maade forholdes. Men den anden halve Deel skal henlægges til Hovedcapitalens stedsevarende Tilvært.

§. 20.

h) Endelig de 500 Rdlr. aarlige Rente, som endnu er tilbage, skænkes samtlige Herrer Pro-

tesfører, som et tredje, Kløndt meget ringe Honorarium.

§. 21.

Men dersom noget uforudseet Uheld (som Gud i Naade afvende), skulle hindre, at ikke alle og hvert af de opregnede Legater kunde komme i Stand, saa maa det staae til Consistorium og være i dets Magt, for det første at bringe i Orden dem som holdes for at være de nødvendige og mest at stemme overeens med Fundators Hensigt, og med Forventning af bedre Tider, siden ogsaa at sætte de øvrige i Værk, ligesom det er iagttaget i Henseende til Clerusens Collegium; naar kun ikke forsømmes i vigtigere Ting at udbede sig Hans Excellences Universitetets Patrons Samtykke.

§. 22.

Det hele Consistorium bør have Magt til at udvide den foreskrevne Termin af 47 Aar ved et Tillæg af tre eller flere Aar, isald Nødvendigheden kræver det, og den totale Sum af 31046 Rdlr. inden den af Testator bestemte Tid ikke har kunnet samles.

§. 23.

Endelig skal det staae til mig, saalange jeg lever, at kræve dette nærværend Testament med min tilsoiede Forfkrining, tilbage, og enten at forandre eller tilbagekalde eller aldeles at tilintetgiare hvad her er sagt og skrevet; og det enten selv eller ved en Fuldmagt som er forsynet med min og to troværdige Vidners Underskrift, paa det at der ikke kan opkomme den mindste Tvivl eller have mindste Mistænke om saadan en Tilbagekaldelse.

§. 24.

Til Forfkring herom har jeg nærværende Instrument ikke allene med min egen Haand un-

derskrevet, men ogsaa ladet det underskrive af den Kongelige Notarius Publicus, i Nærværelse af hans ordentlige Vidne, og forsynet med vores Segl. Saa passeret Kiøbenhavn 1736. d. 18 Jun.

F. Rostgaard.

(L. S.)

I Udskriften paa Brevpакken, hvori det latinske Testament tilligemed Obligationen laae, havde han under 19 Juni 1736 forordnet, at Pakken skulde forblive uaabnet in scrinio Rectoris, indtil han og hans Hustrue Fru Conradine Revenfeldt ved Døden vare! afgangne. Dette forandrede han dog under 22 Dec. s. A. derhen, at han tillod, at samme Brevpакke, uagtet denne hans Paaakryst paa Convoluten, maatte aabnes, saasnart han selv ved Døden var afgangen, og derom fuldkommen Visshed havde; hvilket han holdt fornødent til Universitetets Sikkerhed og al Ulempe at forebygge, og tillige paa det at Consistorium kunde være betænkt paa, og med hans Efterladte eller begges Arvinger overlægge, om hans udgivne Pantebrev burde tinglyses, eller at samme med rebe Penge kunde blive indfriet.

Saasnart Conferenceraad Rostgaard den 8 Februar 1751 ved Døden var afgaaet, erklærede hans Enke, at hun intet havde imod, at Consistorium lod hendes sal. Mand's Panteobligation tinglyse.

Da derpaa Conferenceraadinde Rostgaard selv den 22 Oct. 1770 var død i en høj Alder af 83 Aar, kunde Testamentet først sættes i Udøvelse, og de legerede 4000 Rdlr. gjøres frugtbringende for Universitetet. Den første Rente som af Es-

pitaten indkom, var fra 11 Juni 1771 indtil 11 Juni 1772 4 pCto. To Aar derefter faldt Renten til 3 $\frac{1}{2}$ pCto, hvorved den siden er forbleven.

Efter de indtil 11 Juni 1791 afslagte Regnskaber var Beholdningen eller Legatets Formue af Renter og Renters Renter indtil denne Tid stegne til den Summa 8397 Rdlr. 5 Mk. 11 $\frac{1}{2}$, hvori dog Professorerne tilkom for Administrationen efter Fundatsen Renten af 1105 Rdlr., som fra 11 Juni 1777 indtil samme Tid 1791, i hvilken Tid disse ikke vare beregnede, vilde udgiøre 636 Rdlr. 1 Mk. 8 $\frac{1}{2}$, hvilke naar de fulde fradrages Legatets Beholdning, vilde dets Formue saa meget forringes.

De vigtigste Hindringer i, at Legatet ikke har naaet den Høide det burde have naaet, allerselvfølgelig da det ingen bestemt Udgift har, satte de sidste Ephori deri, 1) at Geheimeraad Stampe, der som Qvæstor fulde efter Fundatsen have været Legatets Ephorus og best havde kunnet sørge for dets Tilværelse, og for at Fundatsens Forskrifter vare paa det nøieste bleven efterlevede, undsløg sig for denne Omsorg. 2) At det indtil den ved Qvæsturens Administration skeete Forandring, har manglet paa Leilighed til altid at kunne faae saa smaa og ulige Summer, som Legatets Renter have været, strax udsatte.

Smidlertid har en af nuværende Inspectores Qvæsturer, under hvis Administration Legatet for nærværende Tid er, som det fra Begyndelsen af burde have været, gjort saadanne Forslag til Legatets Forvaltning, hvorved det vil kunne holdes i tilbørlig Orden, og naae sin fundatsmæssige Tilværelse.

Dets rette Formue kun nu angives at være 9536 Rdlr. 52 $\frac{1}{2}$.

VIII.

Candidater til theologisk Embeds-Examen i Januari Maaned 1798.

Den 15de.

Janus Sommer, født i Byen Præstholm i Aarhus Stift 1772. Laudab.

Matthias Møller, født i Ribe 1773. Haud illaudabilis.

Georgius Severinus Voserup, født i Aarhus Stift 1776. Haud illaud.

Den 16de.

Christophorus Andresen, født i Præstegaarden Nollinge i Byen 1777. Laudab. promte respondit.

Joannes Christianus Michelsen, født nær ved Ribe i Ribe 1769. Haud illaud.

Joannes Severinus Ravn, født i Aalborg Stift 1770. Haud illaud.

Den 18de.

Jacobus Holm Schibbye, født i Aalborg 1774. Haud illaud.

Joannes Christianus Meben, født i Weile i Aalborg Stift 1772. Laudab.

Den 19de.

Berthardus (Bernt) Smith, født i Bergen 1773. Haud illaud.

Martinus Frogner, født i Christiania 1768. Non contemnendus.

Den 22de.

Hilarius (Eiler) Hagerup Smith, født i Ribe i Ribe 1773. Haud illaud.

Jasparus (Caspar) Christophorus Scholler Sta-
bell, født i Tronhiems Stift 1769.
Haud illaud.

Laurentius Dirkeland, født i Christiansand 1775.
Laudabilis.

Den 23de.

Joannes Carolus Ludovicus Holm, født i Hertug-
dommet Slesvig 1776. Non contem.

Nicolaus Dreyer, født i Byen 1770. Non con-
temnend.

Joannes Kabe, født i Svenborg i Byen 1777.
Haud illaud.

Den 25de.

Nicolaus Lassen Thorning, født i Narup Præste-
gaard i Aalborg Stift 1772. Haud
illaud.

Jacobus Ulricus Grundtvig, født i Sieland 1774
Non contem.

Nicolaus Lassen Holm, født i Aalborg Stift 1769
Non contem.

IX.

Høitidelighed ved Universitetet i Anled-
ning af Statsminister P. A. Bern-
storffs Død.

De udmærkede Bevis paa Hoiagtelse og Er-
kiendtlighed imod den store Bernstorffs Fortiene-
ster af Konge og Land, hvilke saavel Regiering, som
hele Corporationer af alle Stænder have givet paa
den meest ufræmte Maade; synies endnu at
savnas et Mindesmærke, oprettet af Vensteb, til
Bidne om, at, saa stort, byrdesuldt og adspre-
dende Mandens offentlige Kald var, glemte han
dog ikke derover, hvad han skyldte privat Vensteb
og Forbindelse.

Dette Savn har Hans Excellens, forige Stats-
Minister, Geheimconferentraad Grev Gotsche
Moltke søgt at afhjælp, ved at foranstalte paa
sin Bekostning en Sørgelighed, med Tale,
Sang og Musik, holdet paa Universitetets øverste
Hørsal Loverdagen den 24 Marts. Og dersom
Cicero har Ret, at den Berømmelse maa for al-
ting være behagelig, som ydes af en Mand, der
selv har levet med Berømmelse *); saa kan denne
Berømmelses-Høitidelighed ikke andet end være
behagelig for Beundrere af det Bernstorffske Navn,
som foranstaltes af en Mand, der selv med Ros
har beklædet Statens vigtigste Embeder, og i man-
ge Aar været Bidne til den Af dødes, saavel
offentlige som private Fortienester.

Til Dolk for sine Følelser har Hr. Grevens ladet
sig anbefale Hr. Dr. og Professor i Theologien
Moldenhawer, som den Mand der i mange Aar
har staaet i naie Kiendskab og Forbindelse med den
Bernstorffske Familie, og er bleven brugt som Con-
sulent i Henseende til de yngre Sønners videnska-
belige Opdragelse; da ellers saadanne Taler pleie at
begiæres og holdes af den offentlige Lærer i den
latinske Betsalenhed; ligesom ogsaa nu varende
Professor Eloqventiæ har parenteret over Stats-
ministerne Thott og Stampe.

Sangen har til Forfatter Hr. Theaterdirec-
tor Thaarup, og er sat i Musik af Hr. Capel-
mester Kunzen.

Høitideligheden blev bivaanet af et talrigt
Auditorium, og beværet med Deres Kongl. Høi-
heds Kronprindsens og Arveprindsens Nærværelse.

*) Eā est profecto jucunda laus, quæ ab iis pro-
ficiscitur, qui ipsi in laude visuerunt. Cig-
ad Fam. XV. 6.

Det latinske Indbydelsesbreve er forfattet af Hr. Prof. Kierulf, og indeholder en kort Beretning om de allerede i forige Aarhundrede af Kongerne i Danmark og Sverrig truffne Foranstaltninger til at befægte begge Rigers Handel og Seilads ved en bevæbnet Neutralitet; ved hvilken Leilighed anføres en imellem Kong Christian den V. af Danmark og Kong Carl den XI. af Sverrig til dette Piemed indgaaet Convention, sluttet i Stokholm den 10 Marts 1691, hvilken Tractat, da den ingen Steds findes ved Trykken bekiendgiort, end ikke i Secretair Nvistgaards nyeste Samling, meddeles her i den latinske Original.

X.

Skole Embeds = Examen.

Løvedagen den 17 Marti fremstillede sig Candidaten Hr. Sverdrup, Alumnus Collegii Medicei, til Skoleembeds = Examen, efter at han havde bekværet fristlig de ham af Examinatores opgivne Spørgsmaale, og erholdt eenstemmigen Caracteren Laudabilem.

XI.

Vigtige danske Skrifter.

Forelæsninger over den Kantiske Philosophie af W. Treschow. Bhaun 1798.

Hr. D. Begtrup har den Glæde at kunde gjøre det filosofierende Publikum bekiendt med et af de skønneste Forstands Produkter, vores Litteratur har at fremvise. Det er en kritisk Analysis af den

store Kants Kritik der reinen Vernunft; det er en Veiledning for den tænkende Læser til at befæste, hvad Kant stræber at nedrive, styrke Diet, som han synes at vilde blende, og vise Fornuften seier rig der, hvor han anseer den for overvunden (Forel. p. 181). Med et Ord: Disse Forelæsninger af Nordens Eberhard have sig i Henseende til Begrebernes Bestemthed, Idæernes Klarhed, Foredragets Lethed, og Modbevisernes Styrke langt over alt hvad hidindtil er skrevet imod Kant, ei alene hos os, men tildeels ogsaa hos vores tyske Naboer.

I Fortalen har Hr. D. Treschow fremlagt Marsagen til disse Forelæsningers Holdelse: at han selv, tilligemed nogle af Christianias lærdeste Mand, en Kammerherre Anker og Doctor Müller holdte offentlige Forelæsninger i Physik, Naturhistorie og Philosophie, for at stænke det videbegierlige Publikum den Nands Dannelsse, som Tidsalderens fremrykkende Kultur udfordrer. De ere holdte i Winter-Maanederne 1796 og 97 for et talrigt Auditorium af alle Stænder og Aldre, som med Deeltagelse horte Forelæsningerne til deres Slutning.

Hr. T. har i Materiernes Behandling fulgt den Orden Kant havde valgt; han har overalt indvævet sine egne Forestillinger i Foredraget, og ei selden stræbt at gotgjøre, at Kants Meninger ei have den Useilbarhed, som hans Tilhængere foregive.

Doct. har desuden, saavidt mueligt, udeladt alle den nyere Skolephilosophies Kunstord, hvorved Foredraget er blevet behageligere og lysere, uden at tabe i Grundighed.

I den første Forelæsning, som er en Indledning til Bogen, tilkiendegiver Forfatteren, at

hverten Lyst ell Skeptisismus, eller Hang til Atheismus har veiledet ham i sine Undersøgelser; men hans Bestræbelse skal være at fremstille de vigtigste Læresætninger hos Kant, især fra den Synspunkt, fra hvilke deres Vigtighed fremtræder, i det de kaste et hidtil ubekendt Lys over de store Ideer Gud, Frihed og Udsædelighed.

De første Forelæsninger handle om Sandfælsigheden, dernæst om de øvrige Sindets Evner, og hvad Kundskab man ved enhver især kan erhverve.

Den første Undersøgelse betrefker det Spørgsmaal: hvad kan man vide? eller kan man vide mere end Erfarenhed lærer? Kant siger, at Erfarenhed intet lærer om Tingene selv, men at Sandfælsigheden leverer de raade Fornemmelser, som Forstanden bearbejder efter sine egne Love; videre, at vi have Begreber uden for al Erfarenhed, som Hume nægtede, s. E. Begreberne om Legeme og Ånd, om Object, Substans og flere. Disse Begreber tilkomme Forstanden alene, og kaldes af Kant Begreber a priori, fordi de have deres Tilværelse uden for al Erfarenhed, og ere Forstandens egne Fostere.

Foruden de sidst nævnte Begreber gives endnu et andet Slags, nemlig: Synthetiske Sætninger a priori: Sætninger vi indrømme fuldkommen Gyldighed, endog førend Erfarenhed stadfæster dem, s. E. den Sætning, alt, hvad der skeer, har en Årsag. Imellem Subjectet og Prædikatet i denne Sætning er en Forbindelse, som Erfarenhed vel stadfæster, at være en sædvanlig Følge, men som den ingenlunde kan erklære for nødvendig, thi Prædikatet nødvendig ligger uden for Erfarenheds Grændser.

Om dette vigtige Spørgsmaal, hvorfra have vi disse saakaldede synthetiske Sætninger a priori, eller hvorledes ere de muelige? dreier den hele rene Fornufts Kritik sig; og i dette Spørgsmaals Besvarelse viger Hr. E. væsentlig fra Kant. Denne paaftaaer, de synthetiske Sætninger a priori fylde deres Tilværelse til os selv, vi ere nødte til at forestille os samme i Følge vores Forstands Indretning. Hr. E. derimod, at de synthetiske Sætninger a priori have ligesom de analytiske deres Grund i Tingene selv (Forel. p. 17). Af denne Ueenshed følger den hele følgende Strid imellem Hr. E. og Kant, fornemmelig i Kategorierne, og gjør det umueligt for dem begge at være af eens Mening.

Det har været længe iblant Philosopherne en afgjort Sandhed, at Sandfælsigheden bedrager, d. e., at vore Forestillinger og Fornemmelser svare ei til Objecterne selv, ei heller ere Kopier eller Billeder deraf. Men for dog ei ligesom Pyrrhonister og Idealister aldeles at nægte Sandfælsigheden den Evne at imodtage rigtige Forestillinger om Tingene, havde Philosopherne inddeelt Legemernes Egenskaber i oprindelige (primaria), hvortil regnedes Legemernes Ugiennemtrængelighed, Strækning, Delelighed, og Evne til at bevæge sig; og i afledede (secundaria) hvortil regnedes de øvrige accidentale Fornemmelser vi erholde ved Sandserne. Denne Afdeling omstyrkede Kant aldeles ved sin Lære om Tid og Rum, som han antog at være blot Former af vore sandfælsige Forestillinger.

Omendkiønt Hr. E. ei forkaster ligesom Kants Definition paa Tid og Rum, saa yttre han dog ved denne Lære forskjellige Tvivl, og opgiver smilende sin egen Mening. Han siger p. 29, "et

Rummet en reen Anskuelse, d. e., en Forestilling, der ingen Grund har uden for os eller i Objecterne, men ikkun en os egen Maade at tænke dem paa, saa skyder deraf: 1) at naar vi sige: noget er uden for os til, eller paa et andet Sted end vi, er det maaskee slet ikke til uden i vor Forestilling, da Rum og Sted selv ikke have nogen anden Tilværelse. 2) Esterdi de oprindelige Egenskaber i Legemernes Uliggenmængdelighed, Figur, Størrelse, samt Evne til at bevæge sig, ei kan tænkes uden i Rummet, saa forsvinde hine tilligemed dette af den virkelige Verden, og af vor hele Kundskab derom bliver aldeles intet uden et Skin eller Glimt tilbage, om hvilket det ei engang er klart, enten det kommer uden fra, eller er et Blendeværk, der blot er en indvortes Marsag at tilskrive". Det forekommer Nec., at Hr. T. urgerer lidet for meget Kants Mening om Tid og Rum. Vel er det sandt, at Kant lærer, vores Forestillinger om Phænomener have ei en Realitet i transcendentale Forstand, men dog i en empirisk; videre, at Tid og Rum ere subjective Forestillinger, vi kan ei tænke os Tingene uden under disse Betingelser; men, Tingene i sig selv have jo intet end Tid og Sted at bestille. Altsaa vores hele Kundskab om Phænomenerne nedstiger fra at være en objectiv til en subjectiv Sandhed. Og hvad vinder vores Kundskab i Realitet ved at antage Doctorens Mening, at Begrebene om Tid og Rum ere vore egne Skabninger, frembragte ved Forstandens og Digterevnens forenede Bestræbelse? — Hypoteser, opdigtede Bæfener, hvilke vi see os nødt til at antage, ser at gjøre os visse abstracte Begreber desto mere anskuelige, og derved lettere forklare Tilfælde, som ellers blive os næsten ubegribelige. Deri holder Hr. T. med Kant, at Tid og Rum er hver-

ket et Produkt af Fornemmelsen, eller Forstandens, Abstraction; men dert afviger han fra Kant, naar denne siger, de ere rene Anskuelser, at de ere a priori til i vor Sandhelighed, at de ere Former, der ere den af Naturen indtrykte. Det synes Nec., at Hr. T. er i sine Exempler uens med sig selv, eller at han har ei forklaret sig tydelig nok, naar han siger p. 35: "Uhret maaler Tiden, hvorledes kunde vi maale, hvad der er ei virkelig til? ja om Uhret gandske standsede, saa at ingen virkelig Forandring var at bemærke, kunde den dog selv derved ei ophæves. Hvoraf vi uddrage den Slutning, at Tiden er noget ved sig selv bestaaende"; og dog erklærede Forfatteren oven for Tid og Rum at være en blot Hypothese. Denne Uvished og Ubestemthed i Begrebene forekommer Nec. endnu mere opfaldende, naar Hr. T. siger p. 38: "nødes jeg til som Metaphysiker at give et bestemt Svar, vil jeg altsaa vove dette. Tid og Rum i sig selv er intet, en blot Mangel af noget virkelig; men denne Mangel forudsætter, at hvor intet er, der kan dog noget være. Rummet er en Mangel, en Fraværelse af Materie, naar intet hindrer, at den kunde være. Hvor den engang er, kan ingen anden s'alænge finde Sted. Tiden er ligeledes en Mangel af Forandring, der kunde være indtrufne. Et hvert Øieblik oplyst, saa sige vi, der ingen mere Tid er tilbage".

Vi have seet, at Kant antog at Tid og Rum vare synthetiske Begreber a priori, og at Hr. T. antog dem kun for analytiske; i Følge begges Forudsætninger følger, at de Sætninger, som forklare noget om Tid om Rum, maae ligeledes være efter Hr. T. analytiske, og efter Kant synthetiske a priori, d. e., blot derfor rigtige, for-

di Forstanden sætter noget til, som ikke ligger i Tingene selv, da den nu ei anderledes kan forestille sig samme. Hr. L. siger blot derfor rigtige og analytiske, fordi de forstaaes af det Begreb vi have lagt til Grund.

Al samme Aarsag ere de mathematiske Sætninger hos Hr. L. analytiske, som Kant udgiver for synthetiske a priori. Hr. Ls. Beviis er følgende: alle mathematiske Sætninger handle uden Undtagelse om Størrelser, disse kan vi ei forestille os uden i Tid og Rum, selgelig sætter jo Prædikatet ingen ny Bestemmelse til Subjectet, det er, det som siges om Tingen, hvorom der handles, flyder af dens Natur og Væsen, og er ei en fremmed Tilfætning. Fra pag. 50-59 angriber Hr. L. Kants Distinction imellem Philosophie og Mathematik. Kant sætter Forkiellen deri: at Philosophien flytter sig paa blotte Begreber, Mathematiken derimod paa Begreber, som konstrueres, d. e., tegnes og udtrykkes ved Linier, og deres Forhold til hverandre i et bestemt Rum. Hr. L. angiver, Forkiellen imellem Mathematik og Philosophie bestaaer i Henseende til Kundskabens Form i følgende Poster: "1) Er man i Mathematiken berettiget til vilkaarlig at antage Begreber og Forklaringer, fordi man er i Stand til med en ubetydelig Forfiel at give dem Realitet, og anvende dem paa Erfarenheds Gienstande. 2) Philosophien maae man derimod bevise, at de Begreber man vil bibringe f. E. om Verden, Substans, Legeme og Aand ei alene ere muelige, men tillige overeensstemmende med det, Erfarenhed vidner om de samme Ting, fordi man ikke selv kan skabe Verden og Aander, ligesom Figurer og mathematisk Legemer, eller, om man kunde, gjøre disse

Skabninger brugbare for det nærværende Liv. 2) Kunde man vel i begge Videnskaber paa en vis Maade konstruere Begreber og Sætninger; men Mathematiken har deri det Fortrin for Philosophien, at den kan vise dem næsten nøgne og afklædte fra fremmede Tilfætninger, som undertiden gjøre deres naturlige Stikkelse fast ukiendelig. 3) I Mathematiken kan man forbinde de meest uligeartede Ting, og deraf forud bestemme Følgerne, efterdi baade Tingenes Væsen selv og Maaden, paa hvilke de ere foreenede, tilstrækkelig er bekiendt. I Philosophien er for det første Tingenes selve Væsen, saa indhyllt i Mærke, at hvis Natur og Erfarenhed ei underviser os om det Samfund, der findes mellem Ting af flere Arter, kan vi ei engang vide, hvorvidt det er mueligt; og lykkes det os selv at stifte ny Forbindelser, eller af den Stof, Naturen tilbyder, at gjøre noget andet, saa er dog denne Stof os saa lidet bekiendt, at vi ei med Visshed kan beregne Virkningerne af de Verker og Jadretninger, vi dog tilføje vor Opfindelse".

Den fjerde Forelæsning er en Udvikling af den Kantiske Theorie om Kategorierne, hvori Forstandens Funktioner sættes ud fra hinanden, dens eiendommelige Former opregnes, og omsider prøves, hvorvidt deres Gyldighed strækker sig. Sandfæligheden fremstiller enhver Ting for sig selv, særskilt fra de øvrige, Forstanden frembringer en Forbindelse og Synthesis imellem de isolerte Fornemmelser, som er dens eget Product. Forstanden følger i sine Operationer visse Regler, som ere dens egne, og ei foreskrevne af Tingenes Natur; den arbejder stedse paa, at bringe sine Kundskaber tilbage til en vis Eenhed i det Hele, for desto bekvemmere at ordne og overfsue alle Dele

deraf. De 12 Former, eller Regler, hvorefter Forstanden ordner og forbinder vore Forestillinger for at frembringe en Eenhed i det Mangfoldige, er noksom bekendt af Kants Kategorietavle. Disse 12 Forstandens Love gielde efter Kant for alle Erfarenheds Gienstande, de lave os aldeles ikke, hvad Tingene i sig selv ere, men da Erfarenhed først ved dem bliver muelig, have de for os en objectiv Gyldighed. Hele denne Theorie omstøder Hr. T. i sin femte Forelæsning: hvori han stræber at bevise, 1) at de saakaldede rene Forstands Begreber have ligesom alle andre deres Udspring fra Erfarenhed, og Forstandens eget Arbejde ved samme indskrænker sig til blot Sammenligning af det Erfarenhed lærer, før efter Tingenes Lighed eller Ulighed, Overensstemmelse og Strid at bedømme, hvorvidt en Forbindelse imellem dem er virkelig og real, eller ikke. 2) At Kants Inddeling (Kategorietavle) er vilkaarlig og usuldstandig. 3) At man ei gandske bør mistvivle om at kiende noget af Tingenes virkelige Væsen, og at Forstandens Begreber ere frem for andre tienlige til saadan Kundskabs Erhvervelse.

For at bevise sin Sætning, at alle Forstands Begreber først erhverves ved Sandserne, og blive uden Tilfætning dannede af Forstanden ved blot Sammenligning, igiennemgaaer Hr. T. nogle af Kants rene Forstands Begreber, s. Er. Kategorien Substans, Aarsag og Virkning, den sidste afhandles udsørligst. Den anden Paastand af Hr. T., at

Kants Kategorietavle er vilkaarlig og usuldstandig, berøres gandske kortelig, og kunde trænge til mere Lys, han anfører blot, at Kant har forbigaaet mange Arter af Sætninger, saasom de copulative, undtagende, udelukkende, identiske, eller reduplicative.

I den 6te Forelæsning om Størrelse og Realitet afhandles de tvende synthetiske Grundsætninger a priori. 1) Ethvert Phænomen, eller enhver sandelig Gienstand har extensiv Størrelse. 2) Alt hvad der kan fornemmes, har ligeledes en intensiv Størrelse. Efter Hr. T's Grundsætning, at der gives ingen synthetisk Sætning a priori, men at de ere alle analytiske, kan han ei heller være enig med Kant i denne Kategorie. Kant nøgter den theoretiske Fornuft aldeles al Ret til at afgjøre noget om de vigtigste Formaae for metaphysisk Undersøgelse, og dermed er Hr. T. ei tilfreds, han vilde gjerne indrømme den noget mere; omendskiøndt han befinder sig ofte, efter sin egen Tilfættelse, i den bedrøvelige Nødvendighed at være enig med Kant, hvor han ei ønskede det. Det er Overhovedet noget Karakteristisk hos Kant, at han tvinger den filosofierende Verden til at angive Grunden til sine Overbevisninger; eller til at lade Meninger fare, der ikke kan bevises, om de og have været hævdede igiennem Kartusinde, og paa denne Maade afvinger han den ofte sit Bilsald, imod dens gode Blikke.

(Slutnir:zen følger).

